

**Uppdrag att fördela medel till insatser
inom området kommersiell service i
gles- och landsbygder, 2011–2014**

Uppdrag att fördela medel till insatser inom området kommersiell service i gles- och landsbygder, 2011–2014

Info 0612

Tillväxtverkets publikationer

finns att beställa eller ladda ner som pdf på tillvaxtverket.se/publikationer. Där finns även material som gavs ut av Nutek

© Tillväxtverket

Produktion: Ordförandet AB
Info 0612

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Pär Ove Bergquist
Telefon, växel 08-681 91 00

Sammanfattning

Regeringen uppdrog 2011 åt Tillväxtverket att fördela 20 miljoner kronor(mnkr) per år under perioden 2011–2014 till länsstyrelser eller i förekommande fall berörda landsting respektive samverkansorgan. Medlen skulle användas till utökade insatser för att stärka bl.a. butiker och drivmedelsstationer med strategisk betydelse i gles- och landsbygder samt för att utveckla innovativa servicelösningar i dessa områden.

För 2011–2014 har Tillväxtverket fördelat och utbetalat 80 mnkr till länen. Länen i sin tur har av dessa medel beslutat om stöd till kommersiell service och projektstöd och slutligen utbetalat 74,7 mnkr inom olika stödformer. Av utbetalade medel så utgörs 68 procent (50,8 mnkr) av stöd till kommersiell service varav investeringsbidrag utgör 73 procent (37,1 mnkr). 23,9 mnkr har använts till olika projekt för serviceutveckling.

De utökade medlen har varit betydelsefulla för länens arbete med att utveckla och samordna kommersiell och offentlig service. Sammantaget menar länen att de utökade medlen varit viktiga och haft stor betydelse för länens arbete med servicefrågorna. Många län menar att de kunnat göra rejälare satsningar, stöttat fler och större insatser samt genomfört extra åtgärder som inte hade blivit av utan de utökade medlen till service. Bland de län som tidigare inte har satsat så mycket på serviceområdet, p.g.a. mindre tillgång av det statliga 1:1-anslaget, menar man att de utökade medlen har varit av helt avgörande betydelse för insatser till service och utveckling på landsbygden.

Genom de utökade insatserna till service så har frågan om service betydelse för företagare och boende på landsbygden fått större uppmärksamhet. Tillväxtverket kan konstatera att medlen främjat en strategisk serviceplanering på lokal och regional nivå som knyter an till de regionala serviceprogrammen. En stor del av medlen har använts till bevarande insatser för att rädda kvar den service som ännu finns kvar i gles-och landsbygder och som ofta är avgörande för att befolkning ska kunna bo kvar eller för att locka nya invånare och besökare. Detta är viktigt för att företagen på landsbygden ska kunna anställa personal och för att besöksnäringen ska kunna fortsätta att utvecklas.

Men det finns även en hel del nyutvecklande insatser som har genomförts och då främst i de 75 projekt som har genomförts i 13 av de 21

länen. Tre av fyra av projekts målsättning har varit inriktade på att skapa förändringar i den institutionella miljön. Det har i många fall handlat om kommuner eller hos den regionala aktören som ansvarar för servicefrågorna i länen eller andra organisationer. En fjärdedel av projekten har varit inriktade mot företag eller individer. Det har ofta handlat om rådgivning till dagligvarubutiker inom bl.a. energieffektivisering.

I det kommande landsbygdsprogrammet som startar 2015 kommer flera idéer och initiativ kunna dra nytta av de insatser som har genomförts inom ramen för de utökade medlen för 2011–2014. Detta inte minst via Tillväxtverkets kommande uppdrag att vara stödmyndighet i landsbygdsprogrammet för 210 mnkr till kommersiell service. Tillväxtverket har i framtagandet av handlingsplanen för myndighetens kommande arbete i landsbygdsprogrammet beaktat erfarenheter från länens insatser inom de regionala serviceprogrammen. En stor del av dessa insatser har finansierats av de utökade medlen till kommersiell service 2011–2014.

Innehåll

1 Inledning	9
1.1 Bakgrund till uppdraget, syfte och mål	9
1.2 Metod	10
1.3 Slutsatser	11
2 Genomförande	13
2.1 Fördelning av utökade medel till kommersiell service	13
2.2 Utvecklingen av stödet till kommersiell service 2008–2014	14
2.3 Medlens användning och betydelse för länen	16
2.4 Beviljade och utbetalade "utökade medel" 2011–2014	17
Bilaga 1 – Ekonomisk redovisning	21
Bilaga 2 – De utökade medlens betydelse för länen	22
Bilaga 3 – Beskrivning av fördelningsmodell för utökade medel till kommersiell service 2011–2014	32
Bilaga 4 – Beviljade projektmedel "Utökade insatser inom området kommersiell service i gles- och landsbygder", 2011–2014	34

1 Inledning

1.1 Bakgrund till uppdraget, syfte och mål

Regeringen uppdrog i januari 2011 åt Tillväxtverket att fördela 20 miljoner kronor (mnkr) per år under perioden 2011–2014 till länsstyrelser eller i förekommande fall berörda landsting respektive samverkansorgan. För genomförandet av uppdraget skulle Tillväxtverket, efter samråd med Näringsdepartementet, utarbeta en modell för fördelning av medlen samt ta fram villkor för ovan nämnda aktörers användning av medlen.¹

Medlen skulle användas till utökade insatser för att stärka bl.a. butiker och drivmedelsstationer med strategisk betydelse i gles- och landsbygder samt för att utveckla innovativa servicelösningar i dessa områden. Insatserna skulle samordnas med Tillväxtverkets och länens övriga uppdrag inom området tillgänglighet till kommersiell service. Däribland Regionala serviceprogram och länens stödinsatser som finansieras av det ordinarie anslaget 1:1 Regional tillväxtåtgärder.

De insatser som skulle finansieras av de fördelade medlen skulle vara sådana som avses i förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service eller förordningen (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken. De regionala serviceprogrammen har sedan år 2010 varit ett primärt underlag för prioritering och samordning av insatser som genomförs i syfte att öka tillgängligheten till kommersiell service. Insatserna som finansieras genom uppdragets fördelade medel skulle därför genomföras inom ramen för de regionala serviceprogrammen och de riktlinjer som styr dessa.

Som skäl för att uppdra Tillväxtverket att fördela 80 mnkr angav regeringen att insatser inom kommersiell service är av stor betydelse för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder. Tillgänglighet till kommersiell service för medborgare och företag är en av många förutsättningar för att uppnå en hållbar tillväxt i alla delar av landet. Vidare är ökad samverkan mellan offentlig och kommersiell service viktig för att skapa attraktiva miljöer i gles och landsbygder. Det ansågs därför viktigt att utveckla lokalt anpassade lösningar som tar hänsyn till varierande förutsättningar och behov, men också att finna mer generella metoder som kan fungera i olika delar av landet.

---

¹ Regeringsbeslut N2010/7211/RT – Uppdrag att fördela medel för insatser inom området kommersiell service i gles och landsbygder

Tillväxtverket skulle lämna samlade delredovisningar till Regeringskansliet: 30 april 2012, 30 april 2013, 30 april 2014; samt en samlad slutredovisning senast 30 april 2015.

Enligt uppdraget skulle Tillväxtverkets utbetalningar till de berörda aktörerna belasta det under utgiftsområde 19 Regional tillväxt uppförda anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, anslagspost 24:1 Tillväxtverket. Länsstyrelser eller i förekommande fall berörda landsting respektive samverkansorgan ska återbetala ej förbrukade medel till Tillväxtverket senast 30 april 2015. Enligt uppdraget ska Tillväxtverket sedan återbetala dessa medel till Regeringskansliet senast 29 maj 2015. Eftersom medlen belastar anslag 1:1 kan någon återbetalning ej ske då detta anslag redovisas till Regeringskansliet enligt myndighetens anslagsredovisning.

1.2 Metod

Ett förslag till fördelning av de 80 mnkr till utökade insatser till kommersiell service samt villkor för användning lämnades till Näringsdepartementet 26 april 2011 (se bilaga 3 för sammanfattning av fördelningsmodell). Departementet godkände förslaget och i enlighet med detta så utbetalades första årets medel till respektive län i maj 2011. Tillväxtverket förbehöll sig rätten att inför 2013 års utbetalning av medel göra en omfördelning av medlen.

1.2.1 Villkor för användning av de utökade medlen till kommersiell service

Tillväxtverket skulle varje år inom perioden 2011–2014 betala ut tilldelade medel enligt beslutad fördelning, med förbehåll att en omfördelning kunde ske inför 2013 års utbetalning. De tilldelade medlen kunde användas till insatser enligt förordning (2000:284) om stöd till kommersiell service eller förordning (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken. Medlen, som var ett extra tillskott till ordinarie medel, skulle i enlighet med regeringens beslut användas till insatser för att stärka bl.a. butiker och drivmedelsstationer med strategisk betydelse i gles- och landsbygder samt för att utveckla innovativa lösningar i dessa områden. Insatserna skulle genomföras inom ramen för de regionala serviceprogrammen. De tilldelade medlen skulle inte ersätta ordinarie satsningar till kommersiell service.

Berörda organisationer skulle registrera beslutade medel samt utbetalningar i det nationella ärendehanteringssystemet Nyps på samma sätt som för de ordinarie medlen från anslaget 1.1. Tillväxtverket tog därför i juni 2011 fram en lösning i Nyps så att dessa medel kunde särskiljas från ordinarie medel för kommersiell service samt projektmedel. Genom en separat funktion i Nyps har beslutande myndighet kunnat välja aktuell ”Finansiell källa” för det aktuella ärendet. Det är denna funktion som har gjort det möjligt att särredovisa de utökade medlen och hämta information om aktuella insatser som har beslutats och genomförts.

Årliga delredovisningar av länens beslutade medel skulle ursprungligen lämnas till Tillväxtverket 31 januari 2011–2014. Datumet valdes för att samordna länens redovisningar för uppföljning av de regionala serviceprogrammen. I praktiken har dessa redovisningar gjorts genom att Tillväxtverket har hämtat statistik från Nyps och skickat sammanställning till länen för deras eventuella synpunkter och kompletteringar.

Länens beslutade medel skulle vara utbetalda senast den 28 februari 2015, då också en slutlig rapportering avseende hur medlen har använts skulle vara inlämnad till Tillväxtverket. Medel som inte utbetalats ska återbetalas till Tillväxtverket senast den 30 april 2015.

1.3 Slutsatser

De utökade medlen till kommersiell service för åren 2011–2014 har haft stor betydelse för omfattningen av de totala insatserna som länen har genomfört dels genom stödet till kommersiell service och dels genom projekt för serviceutveckling. Många län vittnar om att de har kunnat genomföra rejälare satsningar än normalt. Högre stödnivåer och stöd till flera företag samt stöd till projekt i högre utsträckning än normalt är några av länens svar. Detta framgår även vid en jämförelse av totalt beviljat stöd till kommersiell service mellan 2011–2014. Det har under perioden beviljats 56 mnkr mer i stöd än ”normalt” jämfört med åren innan regeringen satsade extra medel till kommersiell service. Till detta ska adderas beviljade stöd till projekt som uppgick till 27 mnkr under samma period. Detta visar på att de utökade medlen med 80 mnkr verkligen har använts utöver de ”ordinarie insatserna” till kommersiell och offentlig service.

Av de 80 mnkr som fördelades till länen har 74,7 mnkr utbetalats till slutliga stödmottagare. Detta innebär att 6,2 procent av medlen inte har förbrukats. Med tanke på att hela 83 procent av medlen har beviljats till antingen investeringsbidrag eller projekt så är det naturligt att en del av medlen inte har använts. Detta p.g.a. att sådana insatser inte resulterar i utbetalningar förrän investeringar har genomförts eller projekten har slutredovisats. Det är inte ovanligt att projekt och investeringar blir billigare än budgeterade kostnader vid ansökan om stöd.

Genom de utökade insatserna till service så har frågan om service betydelse för företagare och boende på landsbygden fått större uppmärksamhet både på lokal, regional och nationell nivå. Genom projektinsatser har många kommuner i högre utsträckning än tidigare börjat samarbeta med lokala utvecklingsgrupper för att skapa samordnade servicelösningar eller påbörjat arbetet med kommunala serviceplaner där servicefrågorna tydligare kopplas ihop med den kommunala översiktsplaneringen. Dialogen om servicefrågornas betydelse har ökat både i kommunerna och mellan den kommunala och regionala nivån. Detta har stor betydelse för de processer som pågår inom ramen för de regionala serviceprogrammen i samtliga län.

Av samtliga insatser som har genomförts med de utökade medlen så består en stor del av bevarande insatser och då främst inom ramen för stödet till kommersiell service. Stor del av detta stöd går till att rädda kvar den service som ännu finns kvar i gles- och landsbygder och som ofta är avgörande för att befolkning ska kunna bo kvar eller för att locka nya invånare och besökare. Detta är viktigt för att företagen på landsbygden ska kunna anställa personal och för att besöksnäringen ska kunna fortsätta att utvecklas.

Men det finns även en hel del nyutvecklande insatser och då främst i de 75 projekt som har genomförts i 13 av de 21 länen. Tre av fyra projekts målsättning har varit inriktade på att skapa förändringar i den institutionella miljön. Det har i många fall handlat om kommuner eller hos den regionala aktören som ansvarar för servicefrågorna i länen eller andra organisationer. Ny kunskap har erhållits och utveckling av nya samverkanslösningar mellan främst kommunal och kommersiell service har resulterat i ett flertal nya s.k. servicepunkter. En fjärdedel av projekten har varit inriktade mot företag eller individer. Det har ofta handlat om rådgivning till dagligvarubutiker inom bl.a. energieffektivisering. Många av dessa lärdomar och startade processer kommer förhoppningsvis att fortsätta att utvecklas och spridas inom ramen för de regionala serviceprogrammen.

I det kommande landsbygdsprogrammet som startar 2015 kommer flera idéer och initiativ kunna dra nytta av de insatser som har genomförts inom ramen för de utökade medlen för 2011–2014. Detta inte minst via Tillväxtverkets kommande uppdrag att vara stödmyndighet i landsbygdsprogrammet för 210 mnkr kr till kommersiell service.

2 Genomförande

2.1 Fördelning av utökade medel till kommersiell service

I enlighet med beslut om fördelning så betalades respektive års medel ut till berörda organisationer i maj 2011, januari 2012, mars 2013 och april 2014 (se bilaga 1 för utbetalningar till länen). Från de tilldelade medlen har stöd kunnat beviljas enligt förordning (2000:284) om stöd till kommersiell service eller förordning (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken.

Under hösten 2012 gjordes en uppföljning av länens beslutade medel. Tillväxtverket begärde då kommentarer från samtliga län utifrån beviljade medel och en prognos av kommande behov av de utökade medlen till Kommersiell service 2011–2014. Budskapet från Tillväxtverket var att om inte behov fanns för ändamålet med de utökade medlen så kunde Tillväxtverket eventuellt besluta att omdisponera medel till län där behovet var större. Efter dialog med länen beslutades om en viss omfördelning av länens ursprungligt tilldelade medel inför 2013 års utbetalning. Totalt omfördelades 2 334 149 kronor. I tabell 1 visas tilldelade medel efter genomförd omfördelning samt totalt utbetalade medel till länen 2011–2014.

För Länsstyrelsen i Södermanland och Uppsala gjorde Tillväxtverket ytterligare en avstämning av beslutade medel inför utbetalning av 2014 års medel. Detta utifrån att båda länen hösten 2012 hade angivit att det då var svårt att bedöma efterfrågan på medel för 2014. Övriga Länsstyrelser/Regioner uppmanades att i god tid innan årsskiftet 2013/2014 själva bedöma om de inte beräknade att förbruka tilldelade medel och i så fall kontakta Tillväxtverket. Detta för att eventuell omfördelning skulle hinna göras innan 2014 års utbetalning av medel. Endast Uppsala meddelade att de inte tänkte använda tilldelade medel. Länsstyrelsen i Uppsala meddelade att ytterligare 275 229 kronor inte behövdes för 2014. Då inga signaler fanns från övriga län om behov av ytterligare medel så innebar detta att 275 229 kronor slutligen inte kom att utbetalas från Tillväxtverket.

Tabell 1 Fördelning av utökade medel per län (kronor)

Län	Ursprunglig fördelning 2011–2014	Omfördelning av medel inför 2013 och 2014	Slutlig fördelning och utbetalade* medel till länen 2011–2014
Blekinge	1 905 639		1 905 639
Dalarna	4 840 848		4 840 848
Gotland*	2 011 772		2 011 772
Gävleborg	3 273 856		3 273 856
Halland*	1 904 762		1 904 762
Jämtland	9 078 048		9 078 048
Jönköping	1 943 882		1 943 882
Kalmar*	2 035 736	+ 850 000	2 885 736
Kronoberg	1 904 762	+ 850 000	2 754 762
Norrbottnen	14 946 475		14 946 475
Skåne*	1 904 762	- 502 380	1 402 382
Stockholm	3 000 717	+ 31 074	3 317 791
Södermanland	1 934 464		1 934 464
Uppsala	2 201 831	- 475 228	1 726 603
Värmland	4 141 123		4 141 123
Västerbotten	9 185 376		9 185 376
Västernorrland	3 727 077	- 931 769	2 795 308
Västmanland	1 945 941		1 945 941
Västra Götaland*	2 499 549	+ 317 075	2 816 624
Örebro	2 312 939		2 312 939
Östergötland	3 300 442	- 700 000	2 600 442
Totalt	80 000 000	275 229	79 724 767

* För landstingen i Skåne, Västra Götaland, Halland och Gotland samt samverkansorganet Regionförbundet Kalmar disponeras tilldelade medel av Tillväxtverket på samma sätt som det ordinarie anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.

2.2 Utvecklingen av stödet till kommersiell service 2008–2014

För åren 2009–2010 tilldelades länen totalt 30 mnkr i utökat stöd utöver det ordinarie stödet till kommersiell service. Enligt ovan beslutade regeringen att tilldela länen ytterligare 20 mnkr per år under perioden 2011–2014 för att stärka såväl dagligvarubutiker och drivmedelsstationer med strategisk betydelse i gles- och landsbygder samt för att utveckla nya innovativa lösningar i dessa områden.

Länen tog 2009/2010 fram Regionala serviceprogram(RSP) vilka pågick år 2010–2013. Nya RSP för 2014–2018 har tagits fram och gäller fr.o.m. april 2014. Dessa program utgör ett underlag för prioritering och samordning av stödet till kommersiell service. Under åren 2011–2014 beviljades stöd till kommersiell service med totalt 203 mnkr, varav 56 mnkr utgjordes av de utökade medlen.

Beviljat ordinarie stöd till kommersiell service, inom ramen för lärens anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, låg under åren 2007–2008 på cirka 35 mnkr per år. Sedan regeringen 2009 beslutade om det utökade stödet för att stärka dagligvarubutiker och drivmedelsstationer med strategisk betydelse i serviceglesa områden, så har lärens möjligheter att möta den ökade efterfrågan av stöd till kommersiell service avsevärt förbättrats.

Tabell 2 Stöd till kommersiell service, fördelat på stödform, beviljat år 2008-2014, mnkr (inklusive utökade medel för 2009-2010 + 2011-2014)

Stödform	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Servicebidrag	4,19	7,89	7,38	8,47	9,02	10,08	9,45
Hemsändningsbidrag	11,22	10,95	11,80	10,92	10,26	11,70	11,10
Investeringsbidrag	18,65	28,78	38,53	27,90	22,07	31,09	40,28
Investeringslån	0,45	-	0,10	-	-	0,20	-
Totalt	34,5	47,6	57,8	47,3	41,4	53,1	60,8
Varav utökade medel	-	*6,9	*12,7	11,8	7,9	14,5	21,8

*Avser regeringens tidigare extra stöd till kommersiell service för åren 2009-2010

Källa: Tillväxtverket, Nyps

Det totala stödet till kommersiell service har 2009-2014 legat på en hög nivå jämfört med åren före 2009 vilket till stor del beror på regeringens utökade medel till kommersiell service under den senare perioden. Minskningen åren efter 2010 berodde bland annat på att merparten av de utökade medlen för 2009-2010 beslutades först under 2010 samtidigt som de utökade medlen för 2011-2014 fördelades till länen först i maj 2011. En annan förklaring till varför de utökade medlen för kommersiell service för 2011-2014 inte fick tydligt genomslag förrän 2013, kan vara att flera län i större utsträckning än tidigare har använt medlen till att finansiera olika strategiska projekt inom ramen för de regionala serviceprogrammen som ett komplement till stödet till kommersiell service. Dessa projektstöd inryms inte i ovanstående sammanställning utan dessa uppgifter redovisas i tabell 3 samt i bilaga 4.

Beviljat investeringsbidrag är den del av stöd till kommersiell service som varierar mest över tiden och som troligtvis påverkas mest av volymen på befintliga medel. Efter några år med höga nivåer (2009-2011), bl. a. beroende på kraftig ökning av bidrag till drivmedelsinvesteringar, så var investeringsbidraget något lägre för 2012. Under 2013 var bidraget återigen uppe på högre nivåer. Den höga andelen på drivmedel 2009-2010 berodde på att det tidigare utökade stödet för dessa år var inriktat mot just drivmedel.

För servicebidraget så är trenden att efterfrågan ökar för varje år. Detta kan vara en effekt av tillgången av de extra medlen som länen har tillgång till. Men det troliga är att det visar på dagligvarubutikernas ekonomiska situation där allt fler butiker har svårt att klara sig av egen kraft.

Hemsändningsbidraget ligger på ungefär samma nivå som de föregående fem åren. Eftersom allt fler butiker läggs ner samtidigt med en ökande andel äldre befolkning på landsbygden, så är det troligt att efterfrågan på hemsändningsbidrag kommer att ligga kvar på motsvarande nivå de kommande åren. Samtidigt höjdes det maximala bidragsbeloppet för hemsändning 2011. Detta kan medföra att det totala hemsändningsbidraget kommer att öka. Det kan vara förklaringen till ökningen mellan 2012 och 2013. Kommunernas vilja att höja bidrag till hemsändning av dagligvaror är dock avgörande för den framtida utvecklingen av bidraget.

2.3 Medlens användning och betydelse för länen

De utökade medlen till kommersiell service har varit ett extra tillskott utöver länens ordinarie medel inom från anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder. Detta innebär att länen ofta har finansierat samma sorts insatser antingen med de utökade medlen eller med det ordinarie anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.

Tillväxtverket har frågat länen vad de utökade medlen för insatser inom området kommersiell service i gles- och landsbygder 2011–2014 har betytt för respektive län. I bilaga 2 redovisas länens svar på frågan. Utifrån länens svar är det tydligt att medlen har varit viktiga och haft stor betydelse för länens arbete med servicefrågorna. Många län säger att de kunnat göra rejälare satsningar, stöttat fler och större insatser samt extra åtgärder som inte hade blivit av utan de utökade medlen till service.

Bland de län som tidigare inte har satsat så mycket på serviceområdet, p.g.a. mindre tillgång av det statliga 1:1-anslaget, menar man att de utökade medlen har varit av helt avgörande betydelse för insatser till service och utveckling på landsbygden (Skåne, Stockholm, Uppsala).

Det framgår att länen har valt att använda medlen på olika sätt. Flera län har t.ex. valt att höja stödnivån på samtliga sina beviljade stöd, och sedan redovisat ett antal av dessa beslut inom ramen för de utökade medlen. Andra län har valt att i större utsträckning använda medlen till att finansiera projekt (förordning 2003:596) som syftar till serviceutveckling och i stället använda det ordinarie anslaget för stödet till kommersiell service (förordning 2000:284).

Sju län har beskrivit att de valt att inrikta delar av medlen på insatser för energieffektivisering av dagligvarubutikerna, både genom projektinsatser samt direkta investeringsstöd. De senare har ofta varit en effekt av projektens genomförda utbildningar och energikartläggningar. Man har uppmuntrat butiksägare att göra investeringar för energieffektivisering genom energikartläggningar och omfattande energirådgivning till fler butiker än som hade varit möjligt utan de utökade medlen.

Flera län har i projektform arbetat för att synliggöra servicefrågorna hos kommunerna för att få en ökad förståelse för att tillgången till service är viktig för både näringslivet och befolkningen och därmed för hela kommunen. Bl.a. har tio projekt syftat till att utveckla s.k. servicepunkter, ofta med dagligvarubutiken som bas men där både kommersiell och offentlig service samverkar. I flera län har kommunerna tecknat avtal om att stötta dessa servicepunkter ekonomiskt.

2.4 Beviljade och utbetalade ”utökade medel” 2011–2014

Medlen har kunnat användas dels till stöd för kommersiell service(KS) och dess stödtyper Investeringsbidrag, Servicebidrag och Hemsändningsbidrag. Den andra typen av stöd har varit till projektverksamhet med syfte att bidra till förbättrad tillgänglighet till kommersiell eller offentlig service i gles- och landsbygder.

För *projektverksamhet* samt *investeringsbidraget*(stöd till KS) görs utbetalningar först efter genomförda aktiviteter respektive slutförda investeringar samt redovisning av upparbetade kostnader. Detta kan resultera i s.k. återföringar av beviljade stöd då stödmottagarens redovisade kostnader inte uppgår till budgeterade kostnader. Om dessa eventuella återföringar har uppstått under senare delen av perioden 2011–2014 så kan det ha varit svårt för beslutande myndigheter att hinna förbruka tilldelade utökade medel. Detta är speciellt svårt om medlen har använts till att finansiera projektverksamhet då dessa insatser ofta tar längre tid och det ofta är svårt att beräkna kostnadsbudget vid ansökningstillfället. Vetskapen hos beslutande myndighet om att totala kostnader blir lägre än budget kommer då ofta sent i projektgenomförandet.

För servicebidrag och hemsändningsbidrag (stöd till KS) är insatsernas karaktär av den art att utbetalning av stödet sker samtidigt som beslutet om stöd.

Eftersom merparten (83 %) av beviljat stöd från de utökade medlen har varit av de två förra kategorierna(investeringsbidrag och projektmedel) så har utbetalningar under de tre första åren för perioden 2011–2014 legat lågt i förhållande till totalt tilldelade medel till länen.

Tabell 3 visar länens totalt beviljade och utbetalda ”utökade medel” 2011–2014 i förhållande till tilldelade medel. Av kolumn längst till höger framgår ej förbrukade medel som länen ska återbetala till Tillväxtverket. Summan av dessa medel uppgår till 4 996 429 kronor vilket Tillväxtverket enligt uppdraget ska återbetala till regeringskansliet senast 2015-05-29. Eftersom medlen belastar anslag 1:1 kan någon återbetalning ej ske då detta anslag redovisas till Regeringskansliet enligt myndighetens anslagsredovisning.

Tabell 3 Länens beviljade och utbetalda "utökade medel" till kommersiell service 2011–2014 (kronor)

Län	*Tilldelade medel efter omfördelning	Länens beviljade och utbetalade medel 2011–2014				Summa beviljade medel	Summa utbetalda medel	Medel att återbetala* till Tillväxtverket
		Beviljade stöd till KS	Utbetalt stöd till KS	Beviljade medel till projekt	Utbetalda medel till projekt			
Blekinge	1 905 640	1 854 030	1 827 258			1 854 030	1 827 258	78 382
Dalarna	4 840 848	4 518 030	4 294 282			4 518 030	4 294 282	546 566
Gotland *	2 011 772	1 387 686	1 378 051			1 387 686	1 378 051	633 721
Gävleborg	3 273 856	2 777 574	2 709 109	564 747	564 747	3 342 321	3 273 856	-
Halland *	1 904 760	1 670 076	1 424 376	312 500	170 904	1 982 576	1 595 280	309 480
Jämtland	9 078 048	6 493 100	5 870 774	2 894 000	2 657 939	9 387 100	8 528 713	549 335
Jönköping	1 943 880	1 592 712	1 560 709	676 000	338 000	2 268 712	1 898 709	45 171
Kalmar *	2 885 736	3 033 190	2 611 907			3 033 190	2 611 907	273 829
Kronoberg	2 754 760	3 001 366	2 754 760			3 001 366	2 754 760	-
Norrbottnen	14 946 476	785 000	785 000	14 754 343	13 217 256	15 539 343	14 002 256	944 220
Skåne *	1 402 380	128 500	128 500	1 028 500	998 500	1 157 000	1 127 000	275 380
Stockholm	3 317 790	2 346 289	2 155 090	1 162 700	1 162 700	3 508 989	3 317 790	-
Södermanland	1 934 464	223 031	223 031	1 807 000	1 486 273	2 030 031	1 709 304	225 160
Uppsala	1 726 603	1 690 757	1 690 757			1 690 757	1 690 757	35 846
Värmland	4 141 124	3 128 137	2 622 692	1 305 000	1 172 091	4 433 137	3 794 783	346 341
Västerbotten	9 185 376	9 293 537	8 441 077	1 088 382	744 106	10 381 919	9 185 183	193
Västernorrland	2 795 311	2 897 465	2 455 632			2 897 465	2 455 632	339 679
Västmanland	1 945 940	2 302 053	1 799 777	165 000	138 169	2 467 053	1 937 946	7 994
V:a Götaland *	2 816 623	2 703 912	2 578 969	104 200	96 245	2 808 112	2 675 214	141 409
Örebro	2 312 940	2 529 908	2 268 066			2 529 908	2 268 066	44 874
Östergötland	2 600 440	1 382 681	1 284 733	1 180 222	1 116 858	2 562 903	2 401 591	198 849
Totalt	79 724 767	55 739 034	50 864 550	27 042 594	23 863 788	82 781 628	74 728 338	4 996 429

* För region Gotland, Hallands, Skåne samt Västra Götalands läns landsting samt samverkansorgan i Kalmar län har inga årliga faktiska utbetalningar skett från Tillväxtverket. Efter organisationernas utbetalningar till slutlig stödmottagare via Nyps gör Tillväxtverket omfördingar mellan respektive organisations anslag och 1:1 anslaget som disponeras av Tillväxtverket.

Källa: Tillväxtverket, NYPs

2.4.1 Stöd till kommersiell service – Utökade medel per stödtyp

Av länens utbetalade medel så utgörs 68 procent (50,9 mnkr) av stöd till kommersiell service. Beviljat och utbetalt stöd till kommersiell service 2011–2014 från de utökade medlen fördelar sig på de olika stödtyperna enligt tabell 4. De utökade medlen som gått till stöd för kommersiell service domineras av investeringsbidrag vilket utgör 73 procent (37,1 mnkr) av utbetalt stöd.

Tabell 4 Stöd till kommersiell service – Utökade medel 2011–2014 per stödtyp

Stödtyp (KS)	Antal ärenden	Beviljat belopp (kronor)	Utbetalt belopp (kronor)	Andel av utbetalt stöd till KS
Hemsändningsbidrag	39	4 541 873	4 541 873	9 %
Investeringsbidrag	266	41 959 308	37 084 824	73 %
Servicebidrag	63	9 237 853	9 237 853	18 %
Summa	368	55 739 034	50 864 550	100 %

Källa: Tillväxtverket, NYPs

2.4.1 Stöd till kommersiell service – Utökade medel per serviceslag

Stödet kan också delas upp utifrån vilket serviceslag som insatserna syftar att förbättra tillgängligheten för. Det är främst insatser för att stärka tillgängligheten till dagligvaror respektive drivmedel som

avses. Ett ärende har varit inriktat på grundläggande betaltjänster och ett ärende har syftat till att förbättra bredbandsuppkopplingen. I båda dessa fall har det dock varit dagligvarubutiker som har varit i fokus för investeringen. Ärendet för betaltjänster resulterade ej i någon investering då dagligvarubutiken återtog sin ansökan om stöd, p.g.a. ekonomiska skäl då planerad tjänst för betalservice bedömdes inbringa för liten intäkt. Enligt tabell 5 så har 74 procent av utbetalt stöd varit inriktat mot att förbättra tillgängligheten till dagligvaror.

Tabell 5 Stöd till kommersiell service – Utökade medel 2011–2014 per serviceslag

Serviceslag	Antal ärenden	Beviljat belopp (kronor)	Utbetalt belopp (kronor)	Andel av utbetalt stöd till KS
Betaltjänster	1	240 601	-	
Bredband	1	3 000 880	3 000 880	6 %
Dagligvaror	309	40 948 633	37 561 060	74 %
Drivmedel	57	11 548 920	10 302 610	20 %
Summa	368	55 739 034	50 864 550	100 %

Källa: Tillväxtverket, NYPS + länens redovisningar

2.4.3 Projekt – Utökade medel

De utökade medlen kan enligt ovan även användas till projektinsatser, i syfte att utveckla tillgången till service i gles- och landsbygder, inom ramen för förordning (2003:596) om bidrag till projektverksamhet. Av totalt beviljade ”utökade medel” så har 32 procent gått till olika projektinsatser. Det är 13 län som valt att helt eller delvis bevilja projektmedel för de utökade medlen. Totalt har 75 projektinsatser beviljats medel motsvarande 27 mnkr. Totalt utbetalade medel till projektverksamheten uppgår till 23,9 mnkr. I bilaga 3 redovisas beviljade projekt för respektive län. Här framgår även projektens syfte, innehåll och de resultat som länen har redovisat för respektive projekt. Detta ger en bild av vad som har uppnåtts med denna del av de utökade medlen.

Sammantaget innehåller alla projekt olika slags verksamhet och många olika mål och resultat, som är svåra att sammanfatta och kommunicera. I syfte att skapa en mer samlad bild av mål och resultat av projektens verksamhet har Tillväxtverket valt att använda en kategoriseringsmodell, som delar upp projekten och dess mål i två dimensioner:

1. *Målgruppen/på vilken nivå i samhället sker förändringen?*
2. *Vad för slags resultat handlar det enskilda målet om?*

Målgrupp/samhällsnivå

Denna dimension berör enskilda mål och fångar in var den förändring som ska mätas uppstår. Berör målet företag, företagare, eller potentiella företagare? Eller syftar målet till att fånga in en förändring hos myndigheter eller företagsfrämjande aktörer (som samlingsnamn används Institutioner)? Det blir alltså två målgrupper:

- A. *Företag/individer* – företag, företagare, potentiella företagare
- B. *Institutioner* – regioner, myndigheter, företagsfrämjande aktörer

Typ av resultat

Den andra dimensionen syftar till att dela upp målen i tre huvudtyper av resultat som berör konkurrenskraft:

1. *Lärande* – t.ex. ökad kunskap, insikt, attitydförändring eller inspiration.
2. *Effektivitet* – t.ex. ökad samordning/samverkan, förenkling, nya arbetsätt. Resultat med fokus på bättre användning av befintliga resurser.
3. *Förnyelseförmåga* – t.ex. nya metoder, utökat kontaktnät, utökad säljkompetens/ marknadsföring. Resultaten har fokus på nyheter/innovation.

Som framgår av tabell 6 så har tre av fyra (57/75) projekts målsättning varit inriktade på att skapa förändringar i den institutionella miljön. Det har i många fall handlat om kommuner eller hos den regionala aktören som ansvarar för servicefrågorna i länen eller andra organisationer. Resultatet för denna målgrupp är ökat lärande om service betydelse på lokal nivå. Det handlar om kartläggningar av företagens eller medborgarnas behov av olika slags service, kunskap om framtagande av kommunala serviceplaner eller modeller för utveckling av servicepunkter. När det gäller effektivitet så handlar det t.ex. om samverkan mellan privat/kommunal/ideell sektor, kartläggning av strategiska serviceorter, utveckling av samverkanslösningar mellan kommunal och kommersiell service. Projekten har även resulterat i konkreta innovativa lösningar som t.ex. ett tiotal nya servicepunkter.

En fjärdedel (18/75) av projekten har varit inriktade mot företag eller individer. Mentorsinsatser för dagligvarubutiker har genomförts i flera län för att förbättra kunskapen om att driva en butik. Det har även handlat om utbildning och rådgivning i energieffektivisering vilket sedan har resulterat i ansökningar om investeringsbidrag för byte av t.ex. nya kylar och frysar i butiker. Förstudier inför överlåtelse av butik samt utredningar/planering inför ombyggnader eller nya bryggor för varuleveranser i skärgården är andra resultat.

Tabell 6 Projekt "Utökade medel" – Kategorisering av mål och resultat (antal projekt)

	Lärande	Effektivitet	Förnyelse	Totalt
A. Företag/Individer	8	4	6	18
B. Institutioner	23	26*	8	57
Totalt	31	30	14	75

Bilaga 1 – Ekonomisk redovisning

Tillväxtverkets utbetalningar till länen

Uppdraget har löpt mellan 2011-01-13 och 2015-04-30, och budgeten har uppgått till totalt 80 000 tkr.

Tillväxtverket skulle enligt Regleringsbrev avseende anslag¹:1 använda medel till utökade och intensifierade insatser inom området kommersiell service. I tabell nedan framgår de årliga utbetalningarna till länen utifrån beslutad fördelning av de utökade medlen till kommersiell service.

Organistaion	2011	2012	2013	2014	Total
Länsstyrelsen i Blekinge län	476 410	476 410	476 410	476 410	1 905 640
Länsstyrelsen i Dalarnas län	1 210 212	1 210 212	1 210 212	1 210 212	4 840 848
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	818 464	818 464	818 464	818 464	3 273 856
Länsstyrelsen i Jämtlands län	2 269 512	2 269 512	2 269 512	2 269 512	9 078 048
Länsstyrelsen i Jönköpings län	485 970	485 970	485 970	485 970	1 943 880
Länsstyrelsen i Kronobergs län	476 190	476 190	926 190	876 190	2 754 760
Länsstyrelsen i Norrbottens län	3 736 619	3 736 619	3 736 619	3 736 619	14 946 476
Länsstyrelsen i Stockholms län	750 179	750 179	904 753	912 679	3 317 790
Länsstyrelsen i Södermanlands län	483 616	483 616	483 616	483 616	1 934 464
Länsstyrelsen i Uppsala län	550 458	550 458	350 458	275 229	1 726 603
Länsstyrelsen i Värmlands län	1 035 281	1 035 281	1 035 281	1 035 281	4 141 124
Länsstyrelsen i Västerbottens län	2 296 344	2 296 344	2 296 344	2 296 344	9 185 376
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	931 769	931 769	522 622	409 151	2 795 311
Länsstyrelsen i Västmanlands län	486 485	486 485	486 485	486 485	1 945 940
Länsstyrelsen i Örebro län	578 235	578 235	578 235	578 235	2 312 940
Länsstyrelsen i Östergötlands län	825 110	825 110	425 110	525 110	2 600 440
Summa Länsstyrelser	17 410 854	17 410 854	17 006 281	16 875 507	68 703 496
Belopp på Tillväxtverkets konto för länsanslag*					
Skåne läns landsting	476 190	476 190	276 190	173 810	1 402 380
Hallands läns landsting	476 190	476 190	476 190	476 190	1 904 760
Gotlands kommun	502 943	502 943	502 943	502 943	2 011 772
Samverkansorgan i Kalmar län	508 934	508 934	958 934	908 934	2 885 736
Västra Götalands läns landsting	624 887	624 887	779 462	787 387	2 816 623
Summa Regioner	2 589 144	2 589 144	2 993 719	2 849 264	11 021 271
Totalt	19 999 998	19 999 998	20 000 000	19 724 771	79 724 767

*För region Gotland, Hallands, Skåne samt Västra Götalands läns landsting samt samverkansorgan i Kalmar län har inga faktiska utbetalningar skett. Efter organisationernas utbetalningar till slutlig stödmottagare via Nyps gör Tillväxtverket omföringar mellan respektive organisations anslag och 1:1 anslaget som disponeras av Tillväxtverket. Dessa omföringar sker inför delårs- och årsbokslut. De slutliga beloppen för dessa organisationer framgår i tabell 5 i slutrapporten.

Bilaga 2 – De utökade medlens betydelse för länen

De beslutande organisationerna i respektive län har fått följande fråga:

Vad har de utökade medlen för insatser inom området kommersiell service i gles- och landsbygder 2011–2014 betytt för ert län?

Nedan återges de svar som har lämnats. Svaren är i huvudsak ordagranna, men i något fall har texten kortats ner något.

Blekinge (Länsstyrelsen)

De utökade medlen har inneburit att länsstyrelsen har kunnat göra rejäla satsningar, som troligtvis inte hade kunnat göras utan dessa extra medel.

År 2011 satsade vi hela årets tilldelning på en butik som fått nya ägare och som investerade 1,8 miljoner i butiken.

År 2012 gick merparten till en butik som också fått ny ägare och som gjorde stora investeringar.

År 2013 investerades årets tilldelning i en ny drivmedelsstation.

År 2014 gick länets extra medel till hemsändningsbidrag. Detta för att hinna betala ut bidraget till den 28 februari 2015. Ansökningar om investeringsbidrag, som hade kunnat komma ifråga för extra medlen, togs istället från ordinarie anslag.

Dalarna (Länsstyrelsen)

Det viktigaste resultatet är att vi har kunnat bidra till att två företag i länets nordligaste del har fått en fast snabb uppkoppling via fiber indragning. I praktiken har det varit helt avgörande för butikernas fortsatta överlevnad så att beställningar har fungerat men framförallt att kortbetalningar har kunnat ske. Idag kan ingen butik klara sig utan fungerande och tillförlitlig uppkoppling som möjliggör kortbetalningar.

Förutom de två butikerna (Flötningen och Grövelsjön) har de extra medlen använts till att stärka företag för att bättre klara konkurrensen från större orters handel.

När det gäller Drivmedelsinvesteringarna så har extramedlen gjort att drivmedelstillgången säkerställt på utsatta eller strategiskt viktiga orter. Utan de extra medlen hade ingen av de investeringarna skett och i minst ett fall vet vi att nedläggning skulle blivit följden (Nopikoski)

Gotland (Region Gotland)

Region Gotland har som mål i serviceprogrammet att ingen invånare ska ha mer än tjugo minuter till närmsta serviceställe. De utökade medlen för 2011–2014 har medfört att en ny dagligvarubutik kunnat etablera sig på norra Gotland då den tidigare butiken lades ned, även en drivmedelsanläggning etablerades på platsen. I och med dessa nyetableringar, som troligtvis inte skulle komma till stånd utan de utökade medlen, har Region Gotland lyckats uppfylla målet i serviceprogrammet.

Gävleborg (Länsstyrelsen)

De extra medlen har medfört att vi har kunnat satsa lite mer än vad vi brukar och snabbare. Vi har kunnat stötta flera nya drivmedelsanläggningar, nyetablering av en nedlagd butik och stöttat ett projekt som har på två av tre orter fått igång engagemanget både från kommunerna och ortsborna när det gäller att utveckla bygden.

Halland (Region Halland)

Halland är ett till ytan litet län med jämförelsevis god närhet och korta avstånd till kommersiell och offentlig service. Det betyder inte att Halland saknar problem med kommersiell service på landsbygden. Extra anslaget har bidragit till att hjälpa både detaljhandel men kanske framförallt drivmedelsstationer till fortsatt drift och långsiktig överlevnad på platser som annars blivit av med detta.

Jämtland (Länsstyrelsen)

Jämtlands län har under perioden haft möjlighet att besluta om projekt inom service och det har bidragit till att vi har kunnat utveckla service på landsbygden med ett verktyg till - projektstöd. Dels har länsstyrelsen själv kunnat påbörja ett mycket efterfrågat processarbete med genomförande av serviceprogrammet i länet. Detta påbörjade arbete har varit mycket uppskattat av våra kommuner och servicegivare. Vi har även kunnat lyfta frågan om energieffektiviseringar i butikerna, vilket vi har på senare år sett ett ökat behov av. Det har genom Regionförbundets projekt ”Energieffektivisering i landzbygdsbutiker” informerats om och dokumentation har gjorts av energiförbrukningen ute i butikerna. Projektet har resulterat i fler ansökningar för nya frysar och kylar under perioden. Länsstyrelsen har också tagit höjd just för dessa investeringar. De extra medlen har gjort att Länsstyrelsen har kunnat förstärka den servicestruktur som finns i länet.

Jönköping (Länsstyrelsen)

Länsstyrelsen anser att de utökade medlen varit betydelsefullt för utvecklingen av kommersiell service i länet. Totalt har åtta investeringar beviljats och ett projektstöd. Exempel på insatser är en ny drivmedelsanläggning i Kvillsfors vilket tidigare var ett område med dålig tillgänglighet till drivmedel. Samtliga investeringar som beviljats medel har genomförts. Budgetutnyttjandet har varit hela 97 procent

av tilldelad budget. Det visar på att stöden är efterfrågade av stödmotagarna och att det har varit en god genomförandekapacitet.

Ett projekt har beviljats utifrån de utökade medlen. Projektet var inriktat på energikartläggning i butik samt utbildning av Energi-, och klimatrådgivare. Detta har varit betydelsefullt för fortsatta investeringar för minskad energiförbrukning. Totalt medverkade 17 butiker i kartläggningen.

Länsstyrelsen anser sammanfattningsvis att utökade medel för kommersiell service har gjort nytta för tillgängligheten till dagligvaror och drivmedel i länet och välkomnar utökade stödmöjligheter för kommersiell service i framtiden.

Kalmar (Regionförbundet i Kalmar län)

Under hela perioden har Kalmar län nyttjat mer pengar än den ursprungliga tilldelning. För 2013 och 2014 tilldelades därför länet ytterligare extra medel med 950 tkr.

Vår uppfattning är att vi tack vare dessa extra medel har vi kunnat göra extra stora satsningar i våra butiker (ca 52 i länet). Vi har kunnat göra betydligt mer grundläggande och större insatser än vi hade kunnat göra om pengar inte funnits. Vi har gjort ett antal lyckade insatser tillsammans med olika aktörer. Vi anser att samverkan är en förutsättning om vi vill behålla våra butiker och bensinstationer i länet. Vi har lyckats att i stort sett behålla samtliga butiker i länet. En butik har dessutom öppnats i Hjorted i Västerviks kommun.

Pengarna har bl. a. använts till följande:

- kompetensutbildning av ägare och personal
- inköp av frysar och hyllor
- inköp av kassaapparater, pantmaskiner etc.
- energieffektiviseringar
- handikappanpassningar

Speciellt lyfts följande lyckade insatser:

- 5 nya bensinmackar i länet. Gullabo, Överum, Böda, Solstadström och Södra vi.
- Servicepunkt i ICA Nära Fliseryd tillsammans med Mönsterås kommun, Häradsparabanken Mönsterås och Fliseryd samhällsförening. Servicepunkten har fått mycket stor uppmärksamhet både lokalt och riks.

Dagligvaruhandeln butiken i Järnforsen där en stor satsning i form av ombyggnad och utbyte av kylar och frysar. Insatsen har inneburit att butikens omsättning ökar och att de har anställt mer personal. Butiken har även blivit postombud. Insatsen har gjorts tillsammans med Hulfsfreds kommun, Virserums sparbank och Järnforsens intresseförening.

Läckeby där vi tillsammans med butiksinnehavaren, fastighetsägaren, Kalmar kommun och Axfood gjort en total make over av butiken. Kommunen kommer även att installera en servicepunkt i butiken.

Kronoberg (Länsstyrelsen)

När det gäller frågan vad extramedlen har betytt så har de för Kronobergs läns vidkommande inneburit att vi på ett påtagligt sätt har kunnat stötta ett flertal strategiska tillväxtinvesteringar av extraordinär kaliber, typ nyetablering av butik i Linneryd och samlokaliseringprojekt i Lidhult, utan att detta har behövt drabba stödnivån för de mer löpande åtgärderna. Stödnivån har även i de större projekten kunnat hållas på en betydande nivå vilket har förbättrat de ekonomiska förutsättningarna för att driva verksamheten i de aktuella företagen. Extramedlen har påtagligt bidragit till att antalet dagligvarubutiker på landsbygden netto har kunnat hållas intakt under perioden. Nätet av drivmedelsanläggningar har dock glesats ut en aning.

Norrbottnen (Länsstyrelsen)

För Norrbottens del har de extra medlen till kommersiell service medfört att vi fått ett flertal kommuner på banan i servicefrågan. Det var en icke prioriterad fråga eftersom man ansåg sig inte ha ekonomiska möjligheter till det. De extra medlen blev utmärkt som smörjmedel i processen att synliggöra servicefrågorna. Projekten som genomförts har ofta varit i syfte att öka samverkan mellan kommersiell och offentlig service. Resultatet har kanske inte gett några större samverkanslösningar i alla projekt, däremot har flera kommuner sett vikten av att stötta enskilda servicepunkter ekonomiskt och andra är på god väg med det stödet. Man har även fått en förståelse för att regional tillväxt är beroende av att det finns service av alla slag på landsbygden. Den största vinsten med dessa medel har varit att servicefrågan nu är aktuell i allra högsta grad i länet, så med hjälp av medel i det nya landsbygdsprogrammet, både Tillväxtverkets medel som våra medel, ser jag med tillförsikt på ett fortsatt arbete i rätt riktning.

Skåne (Region Skåne)

De nationella medlen för insatser inom området kommersiell service i gles- och landsbygder 2011–2014 som Region Skåne, i sin roll som ansvarig för den regionala utvecklingen i Skåne, haft förmånen att ta del av har varit av helt avgörande betydelse för genomförandet av insatser med inriktning tillgång till service och utveckling på landsbygden.

I Region Skånes regionala utvecklingsbudget, avsätts årligen medel ämnade för frågor som rör landsbygdens utveckling. Dessa regionala medel har, i och med tillgången till utökade nationella medel för insatser inom området kommersiell service i gles- och landsbygder 2011–2014, i vissa fall kunnat växlas upp dubbelt och i vissa fall tredubbelt i de projekt där även EU-medel, i form av Landsbygdsprogrammet, Socialfonden eller Regionalfonden kunnat användas som projektfinansiering.

Utan dessa utökade medel för insatser inom området kommersiell service i gles- och landsbygder 2011–2014, hade vissa projekt/initiativ inte kunnat genomföras och i vissa fall hade projekt/initiativ behövt genomföras i mycket reducerad omfattning.

De utökade medel för insatser inom området kommersiell service i gles- och landsbygder 2011–2014 som avsatts för utveckling av och på landsbygden i Skåne har i hög grad bidragit till att landsbygdens utmaningar kunnat synliggöras samt medverkat till att villkor för boende och för företagare/företagande på landsbygden kunnat lyftas fram och har också bidragit till att landsbygden mer och mer kommit att betraktas som en outnyttjad potential vad gäller kreativitet, nydanande idéer, samhällsentreprenörskap och sociala innovationer.

De utökade medlen för insatser inom området kommersiell service i gles- och landsbygder 2011–2014 har för Skånes räkning också medverkat till framväxten av ett regionalt kompetenscentrum, som komplement till det traditionella offentliga rådgivningssystemet, med resurser kring information, rådgivning, finansiering, projektutveckling, internationalisering, upphandlingskompetens, utveckling och drift av sociala företag, utveckling av sociala innovationer, stöd till samhällsentreprenörer och lokal utveckling. Detta regionala kompetenscentrum ska i sin tur tjäna som resurs för och vid utveckling av lokala utvecklingsnoder i en kommun eller i ett framtida LLU-område. Ett regionalt kompetenscentrum för dessa frågor hade inte haft förutsättningar att etableras om inte de projekt/de initiativ som delfinansierats genom utökade medel för insatser inom området kommersiell service i gles- och landsbygder 2011–2014 kunnat genomföras och därmed banat vägen för en större förståelse för landsbygdens förutsättningar och de behov som boende, besökare och företag/företagare på den skånska landsbygden har.

Kort sagt: de utökade medlen för insatser inom området kommersiell service i gles- och landsbygder 2011–2014 har varit mycket betydelsefulla för Skåne och för fortsatt god tillgång till såväl kommersiell, offentlig som idéburen service på landsbygden i Skåne.

25% av Skånes befolkning, motsvarande 325 000 personer, bor på landsbygden och vår önskan är därför att Skåne även fortsättningsvis ska ha möjlighet att ta del av nationella medel för landsbygdens utveckling och utökad tillgång till service samt att dessa medel ska kunna växlas upp med både regionala och EU-medel för kraftigare genomslag och bättre effekt.

Stockholm (Länsstyrelsen)

Stockholms län är inte bara en tätt befolkad region där alla har nära tillgång till storstadens goda arbetsmarknad, breda serviceutbud och goda kollektivtrafikförbindelser. Delar av Stockholmsregionen är glest befolkad. Här kan många ha för långt till en större stad för daglig arbetspendling, men ändå både ha nära till naturen och storstadens serviceutbud inom räckhåll.

I Stockholmsregionen finns storstadsnära landsbygder som, blir allt mer urbana. Andra landsbygder i regionen är fortfarande rätt opåverkade. Förändringarna av villkoren på landsbygden hänger samman med befolkningsökningen i regionen, jordbrukets minskande sysselsättning och ett flexiblare arbetsliv som alltmer liknar storstadens. Med förändringarna följer både möjligheter och hot. Intressekonflikter kan uppstå mellan olika allmänna intressen, till exempel behovet av utbyggd infrastruktur och viljan att bevara områden med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden.

Särskilt utsatt är Stockholms skärgård. Skärgården har speciella förutsättningar, transporter i skärgården måste ske med färja eller båt. (Att mäta tillgång till service utgår från vägförbindelse, båtresor i skärgården är mer tidskrävande och innebär vanligen högre kostnader och således bör restiden och inte avståndet vara utslagsgivande). Förhållandena blir naturligtvis särskilt svåra under vintern.

Stockholm har i förhållande till sina behov och utmaningar relativt låg andel av de regionala utvecklingsmedlen. De extra medel som funnits tillgängliga under perioden 2011–2014 har varit direkt avgörande för kunna stödja investeringar och projekt kopplade till service.

Södermanland (Länsstyrelsen)

Det har betytt enormt mycket. Genom att vi kunde satsa på innovativa servicelösningar kom olika projekt igång. Projekt som var förankrade i kommunerna med syfte att hitta en arbetsmetod som sedan kunde integreras i kommunernas sätt att verka för landsbygdens utveckling. Vi har även tagit hem begreppet Servicepunkt och sjösatt det bland kommunerna i länet. Det har betytt mycket för lanthandlarna enligt dem själva och flera står i kö för att få verka som servicepunkt. Projekten har uppmärksammats i media både i tidningar, på webben, i radio och i Tv även på riksnivå. Vilket gjort att frågan fått en bättre status i olika sammanhang och därigenom räknas med på ett helt annat sätt. Utan lanthandeln – ingen eller i varje fall sämre utveckling på landsbygden.

Önskar vi hade fått möjlighet att arbeta med alla kommunerna med ett övergripande projekt i varje kommun. Och även inkluderat till de möjligheter bredbandsutbyggnaden medför. Sju kommuner till är intresserade då vi berättat om vad arbetet inom innovativa servicelösningar medfört. Alla kommuner verkar vilja bilda ett kommunbygderåd som kan driva landsbygds-utvecklingsfrågorna tillsammans med kommunerna och även vara ägare till konkreta satsningar. Nu har vi stora möjligheter att verka för utvecklingen av servicen i länet men vi behöver ca en halv miljon per projekt i 6–7 projekt till. D.v.s. drygt 3 miljoner för att få till en bred länsatsning.

Uppsala (Länsstyrelsen)

De extra medlen för insatser inom kommersiell service är något av grundbulten till att vi alls kunnat arbeta med dessa frågor i Uppsala

län de senaste åren. Det ordinarie 1:1-anslaget är litet i vårt län och används framför allt till projekt, varför det har varit mycket värdefullt att få en möjlighet att stötta servicesektorn på vår landsbygd. Vi ser positivt på att det även i framtiden kommer att öronmärkas pengar för detta område (inom landsbygdsprogrammet) då vi har en stor andel av länets befolkning på landsbygden, men en servicesektor på landsbygden som på många sätt lider av närheten till de större städerna. Detta är till stor nackdel för den del av befolkningen som inte pendlar och/eller är mobila och därmed beroende av lanthandeln och annan service på boendeorten.

Värmland (Länsstyrelsen)

Värmland har under perioden 2011–2014 tilldelats totalt 4 141 124kr, fördelat på 1 035 281 kr per år, medel som haft stor betydelse både för länet som helhet och för de enskilda kommunerna.

En utökad budget för kommersiell service har inneburit att fler och större investeringar har kunnat genomföras som annars inte hade varit möjliga. Likaså har pengarna använts till nödvändiga och angelägna projekt inom service som har haft svårt att inrymmas inom ramen för ordinarie budget.

Extramedlen har betytt att vi genom investeringsstöd kunnat medfinansiera en nybyggnation av en livsmedelsbutik i en omfattning som annars inte hade varit aktuell. Likaså har extramedlen gjort att investeringsstöd både till en nybyggnation av en drivmedelsanläggning och även till ett övertagande av ytterligare en drivmedelsanläggning kunnat genomföras för att säkra den fortsatta driften. Detta hade inte varit möjligt utan extramedlen.

Det har också under perioden uppstått oväntat svåra situationer och nya utmaningar inom servicesektorn på olika landsbygdsorter som vi jobbat mycket hårt med och där tillgången till extramedlen varit helt avgörande för att lösa den uppkomna situationen.

Oförmodade problemställningar inom servicefrågor har genom extramedlen kunnat lösas och även utvecklas i projektform på ett bra sätt. Samarbete har skett mellan kommun, butik, frivilligorganisationer och utvecklingsgrupper för att skapa gynnsamma förutsättningar under nyanländas första tid på en okänd ort.

Genom kommunala initiativ och interna samarbeten mellan kommunens olika avdelningar har utökad service hos landsbygdsbutiker som turistoptunnor, turistinfo, datorer, boklådor, WiFi, etc. genomförts. Servicepunkter har etablerats och kommunens engagemang fortsätter även efter projektidens slut.

Verksamheten med lanthandelsmentor för butikerna på landsbygden är länsomfattande och har finansierats via extramedel. Lanthandelsmentorn är till nytta för hela länets butiker, både genom direkt rådgivning till butiker och genom kontakter och samarbetet med lands-

bygdsrådgivare och kommuner. Kontinuitet i arbetet är värdefullt och extern finansiering som extramedel är en förutsättning för fortsatt verksamhet fram till att det är möjligt att söka pengar ur Landsbygdsprogrammet.

Västerbotten (Länsstyrelsen)

Av beviljat stöd 2011–2014 ca. 24 mkr, har(jmf med 2007-2010) ca 9 mkr eller drygt 40 procent, tillförts från KS extramedel. Härutöver har extramedlen medfinansierat fyra lokala serviceprojekt i länet med totalt ca 1,1 mkr, utgörande 30-50 procent av de totala projektkostnaderna. Jämfört med tidigare period har således betydligt större belopp kunnat beviljas för att trygga den kommersiella servicen i länets gles- och landsbygdsområden. Stöden har möjliggjort investeringar i bl.a. butiksupprustningar, energibesparingsåtgärder, utrustning, inredning och i några fall till investeringar i drivmedelsanläggningar.

De senaste åren har i genomsnitt en landsbygdsbutik upphört varje år. Avstånden mellan kvarvarande butiker överstiger oftast 15 km. Möjligheterna till stöd med 50-85 procent för att finansiera nödvändiga investeringar och till servicebidrag med i vissa fall upp till 250 000–300 000 kr i ansträngda ekonomiska situationer tillsammans med hemsändningsbidraget bedöms som helt avgörande för att utglesningen av butiksnätet och servicetillgängligheten inte ska bli helt orimlig. Extramedlen har inneburit ett ökat handlingsutrymme för Länsstyrelsen att kunna medverka till att strategiska butiker och drivmedelsanläggningar kunnat överleva. Dessutom har möjliggjorts att man i projektform kunnat undersöka förutsättningarna för nya servicelösningar eller -funktioner.

KS extramedel har medfinansierat fyra serviceprojekt under perioden 2011–2014. Respektive projekt har syftat till

- att undersöka hur äldre och funktionsnedsatta personer klarar sina grundläggande betalningstjänster
- att utveckla lokala lösningar för kommersiell och offentlig service med hjälp av resursen kommunal dagligverksamhet
- att skaffa kunskap om vilken service som krävs för att befolkning och företag ska vilja bo och verka i byarna samt att ta fram arbetsmodeller
- vidareutveckling av bygdegård till en social mötesplats och att komplettera verksamheten med lokal service, medborgarkontor, turistinformation m m.

De totala projektkostnaderna har uppgått till sammanlagt ca 2,7 mkr. Extramedlen har utgjort 30-50 procent av projektkostnaderna, totalt 1,1 mkr.

Sammanfattningsvis är bedömningen att extramedlen på drygt 9 mkr under perioden 2011–2014 har möjliggjort för Länsstyrelsen att öka insatserna för att bibehålla många strategiskt viktiga serviceställen i länets gles- och landsbygder, att utglesningen kunnat inbromsas och

att lokala utvecklingsprojekt inom serviceområdet kunnat genomföras.

Västernorrland (Länsstyrelsen)

I Västernorrland har vi valt att rikta extra medlen till energibesparande åtgärder. Alla butiker där servicen är gles fick initialt ett besök av en kommunal energirådgivare som resulterade i en energikartläggning för varje butik. Om butiken valde att göra investeringar utifrån energirådgivarens förslag till åtgärder beviljades ett förhöjt stöd mellan 60–85 %.

På så sätt har vi med ett förhöjt stöd uppmuntrat till mer energieffektiva lösningar i de små dagligvarubutikerna i syfte att långsiktigt förbättra butikens ekonomi samtidigt som energi- och miljöbesparingar gjorts.

Västmanland (Länsstyrelsen)

De utökade medlen har gjort att länsstyrelsen blivit mera generös i sina bedömningar, Vissa av lanthandlarna har blivit mer solida, andra har passat på att sälja butiken när den såg lite bättre ut än den brukar.

Västra Götaland (Västra Götalandsregionen)

De utökade medlen för insatser inom området har betytt mycket för landsbygdsbutikerna i länet och för förankringen och genomförandet av RSP. Vi har använt det mesta av stödet till investeringsbidrag. Västra Götalandsregionen har nu haft möjlighet att bevilja både högre belopp och högre procentsats, vi har även kunnat bevilja stöd till butiker med små investeringar, eftersom stödet till kommersiell service är en del i processen med RSP. Det finns områden där vi har beviljat investeringsbidrag till dagligvarubutiken och nu driver de utvecklingsprojekt (PreBiD) på platsen för att göra den mer attraktiv. Det lilla stödet till ortens butik kan ibland vara avgörande för att få igång lokala processer, stödet bidrar till ett förtroende och tillit för VGR. Anledningen till att vi valt att använda det mesta av medlen för investeringsbidrag och inte till projekt är att vi har haft andra möjligheter att finansiera dessa.

Örebro (Länsstyrelsen)

Betydelsen och effekten av de extra medel till kommersiell service som tilldelats Örebro län för perioden 2011–2014 kan sammanfattas i följande punkter:

- Tre stöd har gått till investeringar i drivmedelsanläggningar. En helt ny anläggning (ovanjordsanläggning) tillkom i Löa i Lindesbergs kommun som haft stor betydelse för både företag (transportnäringsen och areella näringar) och boende. Anläggningen var den första i sitt slag på landsbygden i länet och har till viss del tjänat som förebild för andra orter i regionen (därefter har ytterligare två sådana anläggningar upprättats, dock inte med stöd av de extra

medlen). Två stationer till har genom investeringsstöd kunnat moderniseras med nya kortläsare och gjorts om så att kunderna nu även kan erbjudas diesel. Samtliga investeringar har bidragit till att öka tillgängligheten till drivmedel på landsbygden.

- Några investeringar har syftat till att energieffektivisera butiker. Två butiker har genomfört större investeringsprogram som medfört att flera kylar/frysar bytts ut mot moderna och mera energieffektiva. En annan butik har bytt ut samtliga lysrör och ersatt dessa med energisnåla. Länsstyrelsens och Region Örebro läns arbete med att energieffektivisera butikerna fortgår. Uppföljning sker nu av de affärer som ingick i Energikontorets projekt om energieffektivisering som avslutades 2013. De butiker som gjort investeringar och fått investeringsstöd ska utgöra modell för andra lanthandlare som vill investera för att energieffektivisera. De stöd som utgått till de butiker som investerat har därmed fyllt ett bredare syfte.
- Stödet har utöver finansiering till drivmedelsinvesteringar och energieffektiviseringsåtgärder bl.a. använts när en ny butik startades i Järnboås i Nora kommun (vilket skedde i kombination med att en ny ovanjordsanläggning för drivmedel kom till på orten = finansierades med ordinarie 1:1-medel), för uppstart av en servicepunkt i Vedevåg i Lindesbergs kommun (investeringar, ej drift) och för att restaurera och iordningsställa butiken i Hjortkvarn i Hallsbergs kommun som haft stora lönsamhetsproblem under många år. Investeringarna i Hjortkvarn gjordes samtidigt som Länsstyrelsen drev ett projekt om lokala utvecklingsplaner (Hjortkvarn ingick som en av åtta orter), vilket ledde till att en ny ägare tog över affären. Lanthandeln har nu fått ett lyft både in- och utvändigt.

En samlad bedömning är att stöden totalt bidragit till att ny service skapats och att tidigare befintlig har kunnat stärkas genom de investeringar som gjorts.

Östergötland (Länsstyrelsen)

För Östergötland har detta inneburit att vi idag inte har något område med mer än 20 minuter till en drivmedelstation. Tidigare fanns det två sådana. Utan extramedlen hade våra medel inte räckt till att anlägga dessa nya stationer. Det har även inneburit att tre stycken drivmedelstationer vid kusten samt en vid sjön Sommen nu är moderniserade och därmed mer funktionsdugliga och säkra. Extramedel har varit viktiga för att vi ska ha kunnat genomföra relativt omfattande energianalyser av butikerna samt att vi kunnat ha en butiksmentor under hela perioden.

Bilaga 3 – Beskrivning av fördelningsmodell för utökade medel till kommersiell service 2011–2014

I arbetet med framtagandet av fördelningsmodell för de utökade medlen till service så analyserades utvecklingen av tillgängligheten till kommersiell service via statistik från Tillväxtanalys. Sedan studerades fördelning och användning av stödet till kommersiell service under perioden 2006–2010 samt de 30 mnkr i extra medel som länen haft till förfogande under 2009–2010.

Avseende dagligvarubutiker så hade antalet butiker i landet minskat under en lång följd av år. Mellan åren 2002 och 2010 hade nedgången varit över 13 procent och i flera län över 20 procent. Dagligvarubutiker i gles- och landsbygder tillhandahåller ofta ett bredare utbud än enbart dagligvaror; ombudstjänster såsom paketutlämning och kompletterande serviceslag är vanligt och kan vara av stor betydelse för företags fortsatta existens på orten. Då avstånden mellan kvarvarande butiker blir allt längre i takt med utglesningen så blir effekterna för företag och medborgare allt större. Förändringen i antalet butiker per län säger dock inget om huruvida butikerna är strategiska eller ej. Tillväxtanalys rapport för år 2010 visade att det var 7 771 personer som hade längre än 20 minuters bilfärd till närmaste dagligvarubutik. Sedan 2002 var det en ökning med närmare 2 400 personer. När det gällde sårbarhetsmättet framgick det att många län drabbas om det sker nedläggningar i det befintliga butiksnätet. Många län som 2010 kunde anses ha en relativt god tillgänglighet skulle få en markant ökning av antalet personer, med ökat avstånd till närmaste butik, vid ytterligare nedläggningar.

För drivmedel konstaterades att strukturomvandlingen på drivmedelsmarknaden har gjort att de största bolagens stationsnät minskat betydligt. Effekterna på tillgängligheten i många gles- och landsbygdsområden har varit stora. Enligt Tillväxtanalys inventering fanns det hösten 2010 drygt

3 500 drivmedelsstationer där det gick att tanka personbilar med antingen bensin eller diesel. Detta var en minskning med 150 stationer (4 procent) sedan 2009. Liksom för dagligvaror var det de norra länen som hade flest personer med långa avstånd till närmaste drivmedelsstation. Relativt många människor i Stockholm och Västra Götaland hade också dessa avstånd p.g.a. att många personer bor i skärgården på öar utan fast landförbindelse.

Via telefonintervjuer, i syfte att få en djupare kunskap kring situationen i respektive län samt behov av ytterligare resurser, kartlades även planerade och efterfrågade insatser i samtliga län. Genom att belysa hur tillgängligheten till kommersiell service såg ut i länen skapades en bild av den aktuella situationen år 2011. Tillväxtverket valde att titta på antal invånare med långa avstånd (mer än 20 minuter) till närmaste dagligvarubutik och drivmedelsstation samt ett sårbarhetsmått som indikerade hur situationen skulle se ut om ytterligare nedläggningar av dagligvarubutiker skulle inträffa. Detta sammantaget visade vilka län som hade den mest utsatta situationen när det gäller tillgänglighet till kommersiell service. Samtliga län visade ett behov av extra resurser för att bibehålla eller utveckla den kommersiella servicen i gles- och landsbygder. Därför föreslogs att samtliga län skulle tilldelas garanterade medel (50 procent av totalt tilldelade medel per år). De årliga totala medlen på 20 mnkr viktades enligt följande:

Tabell 1 Viktning av utökade medel på olika parametrar

	Garanterade medel	Tillgänglighet till dagligvaror	Tillgänglighet till drivmedel	Sårbarhet	Totalt
Andel av total summa/år	50%	20%	15%	15%	100%
Kronor	10 000 000	4 000 000	3 000 000	3 000 000	20 000 000

Källa: Tillväxtverket – Förslag till fördelning av medel, april 2011

Ett förslag till fördelning (se tabell 2) av de 80 mnkr till utökade insatser till kommersiell service samt villkor för användning lämnades till Näringsdepartementet 26 april 2011. Departementet godkände förslaget och i enlighet med detta så utbetalades första årets medel till respektive län i maj 2011. Tillväxtverket förbehöll sig rätten att inför 2013 års utbetalning av medel göra en omfördelning av medlen.

Tabell 2 Ursprunglig fördelning av medel per län, per år och totalt 2011–2014

Län	Fördelning per år	2011–2014	Län	Fördelning per år	2011–2014
Skåne	476 190	1 904 762	Västra Götaland	624 887	2 499 549
Halland	476 190	1 904 762	Stockholm	750 179	3 000 717
Kronoberg	476 190	1 904 762	Gävleborg	818 464	3 273 856
Blekinge	476 410	1 905 639	Östergötland	825 110	3 300 442
Södermanland	483 616	1 934 464	Västernorrland	931 769	3 727 077
Jönköping	485 970	1 943 882	Värmland	1 035 281	4 141 123
Västmanland	486 485	1 945 941	Dalarna	1 210 212	4 840 848
Gotland	502 943	2 011 772	Jämtland	2 269 512	9 078 048
Kalmar	508 934	2 035 736	Västerbotten	2 296 344	9 185 376
Uppsala	550 458	2 201 831	Norrbotten	3 736 619	14 946 475
Örebro	578 235	2 312 939	Summa	20 000 000	80 000 000

Källa: Förslag till fördelning av medel, april 2011

Bilaga 4 – Beviljade projektmedel ”Utökade insatser inom området kommersiell service i gles- och landsbygder”, 2011–2014

Län	Beslut mån/år	Stödmottagare	Projektnamn	Beviljat stöd (kr)	Total budget (kr)	Utbetalda medel (kr)	Syfte / Projektbeskrivning	Resultat/effekt
Gävleborg	feb-14	Stiftelsen Hantverk & Utbildning	Servicecentra i Gävleborg/Dalarna	564 747	2 879 357	564 747	Att genomföra lokala processer i tre utvalda bygder i vardera Dalarnas län och Gävleborgs län. Olika typer av servicepunkter med både kommersiell och samhälllig service skall uppstå i de utvalda bygderna. Under projekttiden skall arbetsmetoderna. Utgångspunkten har varit att det i varje bygd skulle finnas butik/bensinstation (bensinmack med service), någon lokal utvecklingsgrupp samt för lokal bygdeutveckling engagerad kommun.	En metodhandbok som andra orter kan använda sig av för att få igång en process och få ortsborna mer engagerade. Två av de tre utvalda orterna har efter projektets slut fortsatt sitt arbete och engagemang för att skapa en attraktiv bygd. Det finns nu både butik och drivmedelsstation på alla tre orterna och planer finns från kommunerna att anlägga servicepunkter. Kommunerna har nu ett större engagemang i kommersiell service än vid projektstaren.
Halland	sep-12	Region Halland	Affärsutvecklingsstöd till lanthandlaren	212 500	425 000	75 904	För att säkerställa livsmedels- och drivmedelstillgång inom ett rimligt geografiskt avstånd för befolkningen på landsbygden i Halland skulle projektet ge affärsrådgivning och kompetensutveckling bland livsmedelsföretagen.	Projektet avbröts och genomfördes inte fullt ut av flera olika skäl. Ett var dålig kommunal förankring.
Halland	dec-14	Region Halland	Företagens servicebehov i Halland	100 000	200 000	95 000	En utredning som kartlägger de halländska företagens behov av servicetillgänglighet. Detta för att få större kunskap så att insatser som görs stämmer bättre med behov. Tonvikt på landsbygden och de serviceorter som kommunerna pekar ut i sina översiktsplaner.	Rapport - <i>Näringslivets behov av service</i> (Ramböll, nov-14). Företagens största behov i dag av en fungerande service är möjligheterna att kunna kommunicera med sin omvärld. D.v.s. fungerande bredbandsuppkoppling, telefoni och post- och paketutlämning är en förutsättning för att kunna driva företagen vidare. Tillgång till drivmedel ser företagen som fundamentalt för att företagen ska kunna vara verksamma. Offentlig service är viktigt ur ett attraktivitetsperspektiv för företag som vill växa och locka anställda till orten. För vissa företag är behovet av service mer specifikt inriktat på viss typ av service. Det finns ett ömsesidigt beroende mellan näringslivets utveckling och behovet av den lokala servicen som fortsatt bör beaktas för framtida insatser mot näringslivet på framförallt landsbygden.
Jämtland	dec-11	Länsstyrelsen Jämtlands län	Kartläggning av tillgången till dagskasservice och uttagservice i Jämtlands län	517 500	915 000	517 500	Kartläggning av företagets tillgång till dagskassehantering för att lyfta fram de områden som kan komma att behöva extra insatser, samt investering i ett test med betalserverstation.	Kartläggning av tillgång till dagskasservice och uttagservice har gjorts och rapporterats till PTS. Medfinansiering av investering av betalstationen i Gäddede.

Län	Beslut mån/år	Stödmottagare	Projektamn	Bevillat stöd (kr)	Total budget (kr)	Utbetalda medel (kr)	Syfte / Projektbeskrivning	Resultat/effekt
Jämtland	jun-12	Regionförbundet Jämtlands län	Energieffektivisering i landsbygdsbutiker	180 000	444 000	120 483	Projektet ska ge handlära i länet kunskap kring hur de kan energieffektivisera sina verksamheter. Syfte att öka antalet energieffektiva livsmedelslokaler genom att erbjuda, skapa och förmedla kunskap och goda exempel om hur elförbrukning kan minskas.	Energikartläggning gjordes hos 13 butiker av de 30 som anmälde intresse av 112 tillfrågade butiker. Fem av dessa kom också in med ansökan om stöd för investeringar i nya kylar och frysar (inom 12 månader) där de angav att projektet var en bidragande faktor för ansökan.
Jämtland	okt-12	Inlandskommuner- nas ek.för.	Inlandslyftet	100 000	250 000	100 000	Arbeta fram en strategi med förslag på nya vägar för en bred utveckling av hela inlandsgionen. Strategin ska även innehålla en analys av vad som har gjorts till dags datum med en precisering av metoder, lyfta praktiska resultat och tydliggöra de hinder som finns för en mer expansiv och hållbar utveckling.	Projekttid: att lyfta Inlandet, ett samverkansprojekt med Länsstyrelsen i Dalarna. Under projekt-tiden har flertalet möten hållits och det har även tagits fram ett dokument som presenterar nordiska basfakta för ett fortsatt strategiskt arbete för en bred utveckling av hela inlandsregionen.
Jämtland	okt-13	Mötesplats Oviken AB	Mötesplats Oviken	1 500 000	25 000 000	1 500 000	I projektet ska samarbetet mellan det ideella, privata och offentliga skapa en multifunktionell mötesplats och arena för en attraktivare region. Därigenom skapas förutsättningarna för ett antal olika aktiviteter såsom bowling, trivselbad, gym, allaktivitetshall, relax mm som kan erbjudas invånarna men samtidigt paketeras för områdets destinationsturismorter.	Det har byggts en multifunktionell mötesplats och arena. Goda förutsättningar har därmed skapats för övrig utveckling av området enligt syfte och mål i projektet.
Jämtland	maj-14	Länsstyrelsen i Jämtlands län	Främjad service-försörjning 2014	596 500	1 193 000	419 956	Bistå länets kommuner i framtagnin av kommunala serviceprogram/ varuförsörjningsplaner. - Ta fram fördjupade analysunderlag för serviceförsörjning som belyser mäns, kvinnors och företags behov. - Förbereda utvecklingsinsatser som kan genomföras längre fram i programperioden minst med stöd av strukturfonds- och landsbygdsprogram. - Säkerställa att länet är väl förberett att utveckla serviceområdet med stöd av EU-medel.	Länets kommuner har erbjudits stöttning i framtagnin av kommunala serviceprogram/ varuförsörjningsplaner. Arbetet med att ta fram fördjupade analysunderlag har påbörjats. Arbetet med att förbereda utvecklingsinsatser har gjorts. Arbetet att säkerställa att länet är väl förberett att utveckla serviceområdet med stöd av EU-medel har avslutats inom projektet men fortlöper i ordinarie verksamhet.
Jönköping	dec-14	Swerea SWECAST AB	Energieffektiva landsbygdsbutiker	676 000	389 000	338 000	Syftet är att få landsbygdsbutikernas ägare samt berörd fastighetsägare att uppmärksamma energianvändandet i sin butik, att få butiksägare eller fastighetsägare att genomföra energieffektiviseringsåtgärder och genom det förbättra sin ekonomi. Projektet tar fram stödmaterial och resultat som kan användas fritt i rådgivningen mot butiker.	17 butiker fullföljde kartläggningen. Samtliga butiker fick information om möjligheterna till investeringsstöd och flera har efter projektet skickat in ansökan. Utbildningen för energi och klimatrådgivarna samt deras medverkan i kartläggningen har varit betydelsefull i att förankra kunskapen om energianvändning inom dagligvaruhandel på kommunal nivå. Detta kommer troligtvis leda till fortsatt energirådgivning i länet. Effekter resultat är både ökad lönsamhet och hållbart energitnyttjande i butikerna.

Län	Beslut mån/år	Stödmottagare	Projektnamn	Beviljat stöd (kr)	Total budget (kr)	Utbetalda medel (kr)	Syfte / Projektbeskrivning	Resultat/effekt
Norrbottnen	feb-12	Arjeplogs kommun	Innovativ service- & turismutveckling i Arjeplog - tänka nytt och tänka det ingen annan har tänkt	106 425	106 425	106 424	Via en förstudie kartlägga behovet och intresset av en samordnad kommersiell och offentlig service som ett komplement till utvecklingen av landsbygdsturismen i kommunen.	Nytt projekt startade efter förstudien, Byautveckling 2020.
Norrbottnen	jan-12	Kangos Kultur- och Ekologiskola	Lapsitten Lumimaa	682 950	682 950	482 304	Undersöka möjligheter att tillgodose behovet av barnomsorg i landsbygden samt öka besöksnäringens möjligheter för turistupplevelser för barnfamiljer.	Samarbetet mellan besöksnäring och skola har fortsatt.
Norrbottnen	feb-12	Abborrtäsk NaturSafari	Förstudie av servicelösningar och samarbete i Abborrtäsk med omnejd	129 200	129 200	117 557	En förstudie för att ta reda på om samverkan mellan övriga företag, kommunen och affären i byn kan säkerställa en grundläggande service långsiktigt.	Butiken har nu fler ben att stå på. Kommunen stödjer servicepunkten ekonomiskt.
Norrbottnen	feb-12	Båtskärsnäs Hembygdsförening Ideell Förening	Vårt dagliga bröd	177 500	177 500	156 272	Ordna med alternativ transport av landsbygdsinnehavare till centralorten för bättre tillgänglighet till kommersiell och offentlig service	Det fanns inte ekonomi att fortsätta efter projektet.
Norrbottnen	mar-12	Lappland Kulturbyrå	Byaforum – Junosuando	132 500	132 500	132 500	En förstudie för att skapa ett demokratiskt forum i Junosuando. Syfte att stärka och utveckla en samsyn och samverkan i bygden.	Intresset fanns inte för den modellen i bygden.
Norrbottnen	jan-12	Hela Sverige ska leva Norrbotten	Service i företag- samma bygger - Steg 2	1 584 000	2 584 000	1 584 000	Tillsammans med kommunerna och företagen i Norrbotten utveckla gemensamma servicelösningar för att få landsbygden att växa. Projektet tar vid efter det avslutade landsomfattande projektet "Lokala hållbara servicelösningar" och stödjer de orter som deltog där i deras fortsatta arbete. Även ytterligare ett antal orter i länet ska identifieras och stödjas med att bygga upp lokala innovativa servicelösningar.	Ett ovärderligt stöd har kunnat ges till handlare och byaföreningar i deras strävan efter nya lösningar på servicen.
Norrbottnen	maj-12	Korpilombolo kulturförening	Förstudie Servicekontor	112 000	117 000	112 000	Genom en förstudie undersöka förutsättningsarna för ett servicekontor i Korpilombolo.	Nytt projekt startade, Närservice i Korpilombolo-obygden.
Norrbottnen	okt-12	Korpilombolo kulturförening	Närservice i Korpilombolobygden	1 100 000	2 659 520	1 100 000	Uppstart av en servicepunkt i Korpilombolo där olika typer av service ska tillhandahållas, t.ex. handlarbussen, fixartjänster, servicekontor mm.	Servicepunkt upprättad och verksamheten fortsätter efter avslutat projekt.
Norrbottnen	sep-12	Jokkmocks kommun	Boende- och besökservice i Jokkmokk	1 891 500	3 783 000	1 891 500	Strategiskt arbete samt aktiva och riktade insatser för att bredda servicen för boende och besökare i kommunen. Detta ska i sin tur främja tillväxt, mångfald, integration och utveckling.	Under projektiden har man arbetat fram en modell "En dörr in" som ska fungera både för besökare, inflyttare och redan boende. Man har även haft ett "prova på boende" för potentiella inflyttare. En fadderverksamhet har bidragit till att flera utlandsfödda fått arbete och stannat kvar på orten. Projektet har även visat att det saknas resurser på kommunen för att aktivt arbeta för en ökad befolkning.

Län	Beslut mån/år	Stödmottagare	Projektname	Beviljat stöd (kr)	Total budget (kr)	Utbetalda medel (kr)	Syfte / Projektbeskrivning	Resultat/effekt
Norrbottnen	okt-12	Kalix kommun	Töre Servicekontor	227 050	464 100	205 424	Utveckla ett servicekontor i Töre.	Servicekontoret lever vidare efter avslutat projekt.
Norrbottnen	okt-12	Arvidsjaur kommun	Tillväxt och utveckling i Arvidsjaur byar	1 474 600	2 949 200	1 474 600	Genom innovativa metoder och samverkan mellan ideell, privat och offentlig sektor skapa lokala servicepunkter för både kommersiell och offentlig service.	Två servicepunkter har startat upp under 2014, en tredje startar 2015.
Norrbottnen	jan-13	Älvsbyns kommun	Kreativa byar	410 000	820 000	253 791	Tillsammans med byarepresentanter verka i Visträck och Vidse kartläggning, analysera och föreslå konkreta modeller/ arbetsmetoder för utvecklingsarbete i Älvsbyns byar. Arbetet ska på sikt skapa och utveckla lokal service och befintliga och nya viktiga försörjningsmöjligheter för boende i Älvsbyns kommun.	Resultatet blev en fortsättning på projektet med mer konkreta insatser.
Norrbottnen	okt-13	Älvsbyns kommun	Kreativa byar - steg 2	539 840	1 079 680	517 434	Kreativa byar steg 2 är en fortsättning på arbetet med att finna nya kreativa och innovativa servicepunkter för byarna i kommunen	Kommunen har utpekats 2 stycken serviceorter och kommer att delfinansiera servicepunkter på dessa orter
Norrbottnen	mar-13	Arjeplogs kommun	Bidrag till Byautveckling 2020	898 628	1 797 256	870 746	Genom att bygga upp en serviceinfrastruktur i samverkan med olika aktörer i Arjeplogs kommun skapa förutsättningar för hållbar tillväxt i lands och glesbygd.	Resultatet blev www.byaservice.se, en webbplats för aktiviteter och insatser i byarna samt för beställning av text hemsändring. Även webbutiken www.arjeplogsgallerian.se är ett resultat av arbetet där de två modellerna nu implementeras i övriga kommuner.
Norrbottnen	mar-13	Luleå kommun	En Bygd - innovativa servicepunkter i Niemisel/Gunnarsbyn	1 275 000	2 550 000	1 093 399	Hitta samverkanslösningar mellan offentliga, privata och ideella aktörer för att vidareutveckla service och företagande i Niemisel- Gunnarsbyn området.	Projektet har medfört att man funnit samverkanslösningar inom skolområdet, bredbandsbyggnad samt samåknings-system och kommunala servicepunkter (hemtjänst, tekniska mm).
Norrbottnen	apr-13	Ewy Wikström	Förstudie till innovativa servicepunkter i Luleå kommun d.v.s. byarna Avan-Unbyn	50 000	100 000	50 000	Förstudie till innovativa servicepunkter i byarna Avan och Unbyn. Målet att hitta former för samverkan mellan byarna för att människor ska kunna bo kvar längre. En samverkan mellan två byar i vardera två kommuner, Boden och Luleå, kan ge nya innovativa servicepunkter i bygden.	Resultatet blev ett utökat samarbete mellan byarna och företag längs väg 616 där arbetsnamnet är Route 616.
Norrbottnen	jun-13	Landsbygdsmentorer i Sverige för	Mentorsverksamhet i Norrbottens län	217 500	435 000	217 500	I Norrbotten finns flera orter med endast en dagligvarubutik. Landsbygdsmentorns uppgift är att stödja dessa butiker för att stärka den servicen. Målet är att stärka landsbygdbutikerna och därmed servicen på landsbygden.	Mentorsverksamheten är nu avslutad och fortsättningsvis kommer stöd till butiker att ske genom konsultinsatser från bl.a. duktiga butiksägare.
Norrbottnen	aug-13	Gällivare Kommun	Landsbygd i Centrum-servicepunkter för Gällivare landsbygd	955 000	1 910 000	657 694	Syftar till att se på olika lösningar för servicen ute i bygderna. Utveckla den offentliga och kommersiella servicen ute i bygden. Mål att framtidssäkra servicen så att det blir fortsatt aktivt att bo och verka på Gällivares landsbygd.	Projektet har framgångsrikt arbetat med 6 bygder där "viltjän" har varit ledordet. Bygderna har med ledning av kommunens projektledare tagit fram utvecklingsplaner för sina respektive bygder. Projektet har bidragit till att framtidsvision och engagemanget, både hos kommunala tjänstemän som bybor, har blivit ljusare. I kommunens landsbygdskommitté finns alla förvaltningar representerade, både tjänstemän och ansvariga politiker.

Län	Beslut mån/år	Stödmottagare	Projektname	Beviljat stöd (kr)	Total budget (kr)	Utbetalda medel (kr)	Syfte / Projektbeskrivning	Resultat/effekt
Norrbottn	dec-13	Hela Sverige ska leva Norrbotten (HSSL)	Norrbottns landsbygd siktar mot 2020	420 400	1 331 000	420 400	Genom att samla lokala, kommunala och regionala parter ska man skapa förutsättningar för en landsbygdsplattform i länet där HSSL Norrbotten blir en samordnande aktör i ett långsiktigt samarbete för lokal och regional tillväxt inför kommande programperiod. Stimulera byarnas arbete och lyfta fram landsbygdens erfarenheter, kunskaper och möjligheter så att lokala planer som tas fram kan kopplas till kommunal planering och sedermera till regional planering. Gärna också inspirera till service-lösningar över kommungränser	Målet med projektet är uppfyllt. Grundförutsättningar för en landsbygdsplattform är goda och arbetet fortsätter. Flera kommuner har med hjälp av HSSL påbörjat framtaganden av kommunala serviceprogram. Stödet till byars arbete med lokala handlingsplaner fortsätter och flera byar är klara med sina planer. En servicekonferens "Norrbottn samverkar" genomfördes i Boden den 28 januari 2015.
Norrbottn	dec-13	Bodens kommun	Landsbygden-ett kitt för 5-kantskommunerna	1 170 000	2 340 000	740 771	Att hitta samverkansformer mellan kommunerna genom att nyttja innovativa servicelösningar i en samverkan mellan de offentliga och de lokala aktörerna så att fler utkomstmöjligheter och en bra livskvalité skapas så att landsbygden blir mer attraktivt att bo i, verka i och besöka. Förstudien utgår från två huvudrubriker "Stad och land i balans" och "Bredbandsstrategi". Under dessa rubriker finns ett antal aktiviteter som formulerats av de fem kommunernas landsbygdsutvecklare tillsammans med olika samarbetspartners. Dessa frågor är var och en för sig utmaningar i respektive kommun.	Alla kommuner har kommit igång med att utbilda de olika förvaltningarna i syfte att landsbygdsssäkra handläggning och beslut. Kommunerna har även arbetat med att ta fram kommunala strategier för bredbandsutbyggnad i respektive kommun.
Norrbottn	apr-14	Unbyns byamän	Unbyn utveckling	740 250	1 480 000	700 000	Öka servicen i Unbyn/Avan- området genom ökad samordning och fler samverkanslösningar mellan offentliga, privata och ideella aktörer. Utvecklingsgruppen vill att en byamack startas upp samtidigt som de vill se möjligheter till en mötesplats, café, butik och andra samverkanslösningar för bl a pensionärer.	En bymack är på plats och arbetet med övriga serviceslag fortgår.
Norrbottn	sep-14	Arjeplogs kommun	Lokal serviceutveckling i Arjeplogs kommun	210 000	420 000	208 492	Bidra till en mer samordnad kommersiell och offentlig service. Utveckla en långsiktig modell för att stimulera lokalt utvecklingsarbete i kommunen	Projektet gick ut på att engagera byagrupper i arbetet med att utveckla bygderna och finna lokala lösningar på samordnad service, vilket man uppnått och arbetet fortgår efter projektslut.
Norrbottn	sep-14	Pajala Utveckling AB	Serviceplan i Pajala	50 000	100 000	50 000	Ta fram en aktuell service-/ varuförsörjningsplan	Framtagen service-/varuförsörjningsplan
Norrbottn	sep-14	Bodens kommun	4-kants möte	200 000	400 000	74 448	Genom en förstudie ta fram underlag för att finna samverkansvinster mellan kommunerna Piteå, Älvsbyn, Boden och Luleå vilka har sina gränser kring byn Klöverträsk där servicen är nedsatt och kostsam för de 4 kommunerna	Projektet har medfört en uppstart av flera aktiviteter med syfte att samordna serviceslagen mellan de fyra kommunerna Det fortsatta arbetet drivs av byagruppern.

Län	Beslut mån/år	Stödmottagare	Projektnamn	Beviljat stöd (kr)	Total budget (kr)	Utbetalda medel (kr)	Syfte / Projektbeskrivning	Resultat/effekt
Skåne	aug-11	Allt om Ven AB	Bensinförsörjning på Ven	56 000	56 000	56 000	Ambitionen är att trygga en långsiktig bensinförsörjning på Ven då tillgång till drivmedel utgör en viktig del i att förse invånarna på Ven med basal service. Sett ur säkerhetssynpunkt är det också viktigt att i möjligaste mån undvika hantering av bränsle ombord på Ven-traffikens båtar.	Bensinförsörjningen på Ven har tryggats under överskådlig tid. Projektet har bidragit till positiva följdeffekter såsom en generell planering av serviceutläggningen på Ven samt i samverkan mellan PTS, Länsstyrelsen Skåne, Vens Byalag, Landskrona kommun och Region Skåne etablering av en kontanthanterings-automat.
Skåne	sep-11	Folkuniversitet Syd, Mötesplats för social ekonomi	Service på landsbygden	200 000	1 492 380	200 000	Projektet vill mobilisera och höja kapaciteten i ett par utvalda byar och organisationer för att kunna ta över och driva service lokalt. Detta sker genom kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte. De vill utveckla en modell som gör att bygderna kan binda kapital och kompetens samt skapa möjlighet att möta upphandlingar, nya former för lokal samverkan (t ex tjänstekoncession) etc.	Projektet har genom lokal mobilisering i sju byar/samhällen medverkat till utveckling av lokalt ledarskap, lokalekonomiska analyser och etablering av serviceutbud eller förstärkning av redan existerande serviceutbud.
Skåne	dec-12	Lantbrukarnas Ekonomi AB	Upphandling Närproducerat	330 000	1 200 000	300 000	Skapa mötesplatser där producenter och leverantörer av lokal- och närproducerade livsmedel och offentliga upphandlingsansvariga ges möjlighet till erfarenhetsutbyte, goda exempel, gemensam utbildning och kompetenshöjning.	En plattform bestående av de aktörer i Skåne som arbetar med livsmedel i olika stadier av processen, alltifrån utveckling av livsmedel till produktion, leverans, upphandling och konsumtion har skapats. En handbok för offentliga inköpare har tagits fram. Projektet har också lagt grunden för en större gemensam regionalfundsansökan i avsikt att genom att använda offentlig upphandling som ett strategiskt verktyg för regional och lokal utveckling, bidra till produktutveckling, entreprenörskap, innovation och ökad sysselsättning på landsbygden.
Skåne	dec-12	Region Skåne	Revidering Regionala serviceprogrammet Skåne	75 000	150 000	75 000	Uppföljning och revidering av Regionalt serviceprogram för Skåne 2010-2013 + framtagande av förslag till nytt program för 2014-2020.	Nytt Regionalt Serviceprogram Skåne 2014-2018 har tagits fram.
Skåne	nov-12	Hela Sverige ska leva	Lokala ekonomidagar Röstänga 2013	20 000	90 000	20 000	Konferens om Skånes förutsättningar under rubriken Landsbygden som innovationsmiljö.	Lokala ekonomidagen i Röstänga genomfördes som en av fyra lokala ekonomidagar på olika håll i landet. Projektledaren för den lokala ekonomidagen i Röstänga gjorde en samlad presentation av resultaten från de fyra lokala ekonomidagarna vid Nordiska ministerrådets möte i Åre i juni 2013. Projektet har också medverkat till ökade möjligheter för Hela Sverige Ska Leva-Skånes involvering i regionala utvecklingsfrågor.
Skåne	dec-12	Osby kommun	Uppdrag - nya Pågatåg-stationer i nordöstra Skåne	50 000	2 700 000	50 000	Lokalt initiativ att utveckla Killeberg i Osby kommun till attraktiv landsort och framhålla nytillkomna fördelar tack vare tillkomst av Pågatåg-stationen.	Ett antal initiativ har genomförts i samverkan med övriga inblandade parter för att öka attraktionskraften för Killeberg som boendeort samt också bidragit till att förstärka existerande offentligt, kommersiellt och idéburet serviceutbud.

Län	Beslut mån/år	Stödmottagare	Projektname	Beviljat stöd (kr)	Totalbudget (kr)	Utbetalda medel (kr)	Syfte / Projektbeskrivning	Resultat/effekt
Skåne	dec-12	SLU, Sveriges Lantbruksuniversitet	Naturunderstödd rehabilitering	200 000	11 658 980	200 000	Finna kostnadseffektiv och för alla inblandade parter väl fungerande kedja för att ge långtids-sjukskrivna rehabilitering i grön miljö genom samarbete mellan vårdcentraler och verksamheter på landsbygden.	Projektet har medverkat till att den försöksverksamhet som genomfördes i projektet mellan 2012-2013 etablerats som en ordinarie verksamhet inom Region Skåne i samverkan med övriga inblandade parter som SLU Alnarp, LRF Skåne, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Projektet har medverkat till att genom kompetenshöjande insatser stärka affärsutveckling och företagsutveckling i de landsbygdsföretag som deltagit i projektet.
Skåne		Leader Lundaland ideell förening	LLU-nod - en nod för lokalt ledd utveckling	75 000	800 000	75 000	Etablering av landsbygdsutvecklingscenter i leaderområdet Lundaland samt framtagning av en modell för utveckling av lokalt utvecklingscentrum.	En modell för utveckling av en LLU-nod har tagits fram och ett gemensamt lokalt utvecklingscenter för kommunerna Lund, Lomma, Eslöv, Kävlinge och Staffanstorps har etablerats.
Skåne		Plantagon Non-Profit Association	Stadsodling i Skåne med Malmö som fallstudie	22 500	435 000	22 500	Förstudie i avsikt att utvärdera förutsättningarna för stadsodling samt hur potentialen för stadsodling kan utvecklas.	Förstudien är avslutad och en slutrapport har presenterats av anlita konsult innehållande slutsatser och rekommendationer för fortsatt process.
Stockholm	sep-12	Utö Gästhamn AB	Betaljänstlösning Utö	407 000	478 823	407 000	Betaljänstlösning på Utö	Bankomat/recyclingmaskin installerad och färdigställd. Har möjliggjort kontantuttag till boende och besökare genom försäljning av sin egen dagskassa samt räkningsbetalningar. Detta har gjort butiken mer attraktiv.
Stockholm	okt-12	Möja konsumentförening	Betaljänstlösning Möja	402 700	478 823	402 700	Betaljänstlösning på Möja	Bankomat/recyclingmaskin installerad och färdigställd. Har möjliggjort kontantuttag till boende och besökare genom försäljning av sin egen dagskassa samt räkningsbetalningar. Detta har gjort butiken mer attraktiv.
Stockholm	aug-14	Arholma ek.för.	Renovering Arholma handelsgrund	53 000	106 000	53 000	Förstudie för att se över möjligheten att renovera dagligvarubutikens grund för att säkerställa butikens överlevnad.	Akuta behov av bryggan är åtgärdade och kostnadsräkyl och projektplan är framtagen.
Stockholm	aug-14	Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län	Brygga Grinda	200 000	400 000	200 000	Ny brygga för varuleveranser till Grinda dagligvarubutik.	Ny brygga för varuleveranser och sophantering till butiken är färdigställd.
Stockholm	nov-14	Grinda Wärdshus AB	Grinda Reearth	100 000	1 100 000	100 000	Musikfestival med miljötema för ungdomar. Syfte var att skapa arbetstillfällen och locka ut besökare till skärgården för att bredda underlaget för butik och drivmedelsanläggning.	Genomförd festival som genererade ett större underlag till den kommersiella servicen och förlängde säsongen, stödet bidrog även till att säkerställa tillgången till grundläggande betalningar under evenemanget.
Södermanland	jan-13	Länsstyrelsen Södermanlands län	Landsbygdsting 2012	240 000	320 000	167 943	Syftet var att samla offentliga, privata och ideella aktörer till en kraftsamling för landsbygdens utveckling i Södermanland. Målet var att se möjligheter istället för hinder. Hur kan vi med nya metoder, exempelvis digitalisering vända utvecklingen på den sömrländska landsbygden? Hur tillvaratar och utvecklar vi entreprenörskap och förädling av sömrländska råvaror?	En mängd nya kontakter skapades. Idéer fick spridning och fick diskuteras mellan människor med genuint engagemang för den sömrländska landsbygden. En del teman som exempelvis ökad användning av digitala tjänster kom upp som förslag för en framtida utveckling i Sörmland. Landsbygdsting har definitivt bidragit till en ökad framtidstro och en positiv utveckling på den sömrländska landsbygden.

Län	Beslut mån/år	Stödmottagare	Projekt namn	Beviljat stöd (kr)	Total budget (kr)	Utbetalda medel (kr)	Syfte / Projektbeskrivning	Resultat/effekt
Södermanland	nov-13	Kommunbyggeråd Nyköping	Lokalt driven landsbygdsutveckling LDL	570 000	1 140 000	460 330	Stärka och utveckla servicen på landsbygden i Nyköpings kommun. Det kommer att ske genom att utveckla nya former för lokal service med ett tydligt underfråmperspektiv.	En mobilisering på alla småorter i Nyköpings kommun där aktiviteter pågår för att stärka orterna. Fyra servicepunkter har öppnats samt en digital lanthandel. Arbets sättet är integrerat i kommunen.
Södermanland	nov-13	Vingåkers kommun	Inno V	660 000	1 320 000	563 768	Syftar till att utveckla innovativa servicelösningar genom att bygden samarbetar för att ta tillvara på IT och bredbandsutvecklingen i Sverige. Den modell som arbetas fram kommer också att användas i de andra orterna i Vingåkers kommun.	Mobilisering på en ort i Vingåkers kommun för att stärka orten, rädda lanthandeln och skapa en tro på framtiden. En servicepunkt är inrättad i samverkan mellan lanthandeln och Folkets hus. Arbetsmetoderna ska nu genomföras på övriga småorter i kommunen.
Södermanland	nov-13	Länsstyrelsen Södermanlands län	Partnerskap 2013-14	35 000	70 000	22 066	Syfte att behålla och utveckla servicen på landsbygden. Länsstyrelsen ser partnerskapet som ett viktigt forum för diskussion och mobilisering kring landsbygdsutveckling och som en arena för spridning av information av både nationell och regional karaktär.	Partnerskapet har haft stor betydelse i framtågandet av RSP 2014-2018 och även i handlingsplanen för 2014. Inom de prioriterade områdena har det drivits riktade och kvalitativa projekt vilka sedan följs upp i partnerskapet.
Södermanland	dec-13	Leader Inlandet	Landsbygdsting 2013	100 000	200 000	78 812	Årligt forum för nätverkande, erfarenhetsutbyte och stimulans av innovativa serviceprojekt för att utveckla service på landsbygden.	Landsbygdsting var en fortsatt satsning på Landsbygdsting 2012. Att återigen ha en dag som fokuserade på utvecklingen av den sörm-ländska landsbygden gav tyngd åt att det finns möjligheter.
Södermanland	nov-14	Länsstyrelsen Södermanlands län	Projekt Fredag	20 000	40 000	11 354	Verka för utveckling och innovation inom kommersiell och offentlig service samt andra typer av service, enligt lokalt anpassade lösningar på landsbygden. Detta via fysiska möten, seminarier, föreläsning under 2014.	Projektet har verkat för att innovation inom kommersiell och offentlig service, process-coachat projekt samt haft utbildningsdagar i bl.a. målstyrning och måluppföljning. Detta har haft stor betydelse för den kvalitet som uppnåtts i flera av serviceprojekten.
Södermanland	nov-14	Länsbyggerådet Södermanland	Bygga - Boplats Sörmlands småorter - Förstudie	82 000	164 000	82 000	En av de fyra prioriteringarna i RSP 2014-2018 är bygga och bo på landsbygden. Det behövs olika typer av bostäder för olika åldrar och olika familjer. Stor brist råder på lägenheter. Beslutades att en förstudie skulle göras.	Förstudien är genomförd men mycket spännande resultat. Vrena som är en ort i Nyköpings kommun har varit föremål för inventering och behovsanalys. Stort intresse har visats både från ortsbör, byggföretag, andra lokala företag, markägare, bank, etc. En rapport är skriven och ska nu presenteras.
Södermanland	feb-15	Länsbyggerådet Södermanland	Landsbygdsting 2014	100 000	200 000	100 000	Anordna landsbygdsting 2014. En inspirations-, kunskaps och nätverksdag för alla parter i länet som verkar för landsbygdsutveckling där service är en central del. Fokus på prioriterade områden i Regionala serviceprogrammet.	De fyra prioriterade områdena genomlyste landsbygdsting och ett manifest togs fram. Intressanta föreläsningar varvades med hur vi konkret kan verka i Sörmland för att utveckla servicen på landsbygden. Landsbygdsting har verkligen fått betydelse för utvecklingen på den sörm-ländska landsbygden, då det visas på konkreta åtgärder som genomförs blandat med nya rön och forskning inom området.

Län	Beslut mån/år	Stödmottagare	Projektname	Beviljat stöd (kr)	Total budget (kr)	Utbetalda medel (kr)	Syfte / Projektbeskrivning	Resultat/effekt
Värmland	jul-13	Värmlands läns hushållningssällskap	Kompetensutveckling och mentorskap för lanthandlare	450 000	900 000	317 091	Kompetensutvecklingsinsatser riktade mot länets lanthandlare för att öka förutsättningarna för långsiktig överlevnad	Mentorsverksamhet för landsbygdsbutikerna bidrar till långsiktiga servicelösningar.
Värmland	jul-13	Torsby kommun	Lokala servicelösningar i Torsby	400 000	800 000	400 000	Samverkan mellan kommun och lanthandeln om utveckling av serviceutbudet avseende kommersiell och offentlig service i utvalda servicepunkter	Samverkan kommun/lanthandel fortsätter efter projektens slut. Fem service-punkter har etablerats. Samtliga lanthandelsbutiker har utvecklat sitt serviceutbud.
Värmland	jun-14	Torsby kommun	Service i Norra Ny	455 000	930 000	455 000	Utveckla en modell för samverkan mellan ortens boende och butik för bibehållande av kommersiell service på landsbygden.	Projektet hade avsedd effekt och fortsätter efter projektets slut.
Västerbotten	nov-11	KCT Västerbotten AB	Kartläggning av hur grundläggande betaltjänster i Västerbottens läns landsbygd är tillgodosedda	233 782	467 564	215 429	Undersöka hur äldre och personer med funktionsnedsättning i Västerbottens landsbygd klarar av att sköta sina grundläggande betaltjänster och hur tryggt och säkert det upplevs. Betaltjänster avseende möjligheten att ta ut kontanter och att betala räkningar.	Med hjälp av undersökningar och intervjuer kartlagt vilka möjligheter till service det finns idag i tre valda kommuner i Västerbottens län. Regeringens beslut att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster uppfylls inte i glesbygd enligt undersökningen. Det är framförallt när det gäller kontanthantering som det största missnöjet finns. Hälften av de intervjuade klarar inte denna tjänst självständigt. Hjälpbehovet är ännu större med att betala räkningar men där är inte missnöjet lika stort.
Västerbotten	maj-12	Regionförbundet Västerbottens län	Nya lokala serviceaktörer i glesbygd	460 000	1 040 000	221 778	Utveckla lokala lösningar vad gäller kommersiell och offentlig service i områden med gles befolkning med en ny lokal serviceaktör- kommunernas dagligverksamhet. De tre serviceområden som man identifierat är: - Traditionell service till kommunmedborgarna - Nya innovativa serviceaktörer inom IT. - Service/logistiklösningar till företag	Projektet har bidragit till att höja medvetenheten och kunskapen hos såväl berörda politiker som tjänstemän, verksamhetsansvariga, övrig personal och deltagarna inom dagligverksamheten om de möjligheter och resurser som dagligverksamheten har och dess potential som en aktör för servicefrågorna. Konsekvenser av fördomar och attityder mot daglig-verksamhet och målgruppen har synliggjorts och förbättrats.
Västerbotten	aug-12	Storumans kommunföretag AB	Lokala servicelösningar Storumans kommun	229 600	656 000	182 066	Huvudsyftet med projektet är att få kunskap om vilken service som behövs för att folk ska vilja bo i våra byar för att de företag som finns ska drivas vidare och nya företag startas. Syftet under projektiden är att realisera ett urval av modeller och visa på möjliga scenarion.	Som ett direkt resultat av projektet har samverkan uppstått mellan föreningarna i Slussfors. En ny förening har bildats för att arbeta med Slussfors gemensamma intressen. Detta har inte funnits under många år och behovet är tydligt. Arbetet med det virtuella vårdrummet fortlöper efter inivigningen i december 2013. Intrasset bland befolkningen är stort. Samarbetet med Storumans kommun kommer att utvecklas. Efter projektiden kommer kommunen att genomföra två årliga dialogmöten med serviceorterna Gunnarn och Slussfors.

Län	Beslut mån/år	Stödmottagare	Projektname	Bevilljat stöd (kr)	Total budget (kr)	Utbetalda medel (kr)	Syfte / Projektbeskrivning	Resultat/effekt
Västerbotten	nov-11	Gafsele Byamän	Lokala service-lösningar	165 000	538 023	124 833	Vidareutveckling av bygdegården till att bli en social mötesplats samt komplettera verksamheten med lokal service, medborgarkontor, turistinformation samt hemsida med information om verksamheten. Projektet ska utreda förutsättningarna för skarp drift av basservicen samt ytterligare över tjugo andra servicebehov som näringsliv, boende turister och besökare framfört.	Genom projektet har man erhållit en realistisk bild av vilka av ett 30-tal undersökta servicebehov som kan tillgodoses lokalt. Vald servicefunktion har testats i skarp drift och utvärderats avseende efterfrågan, ekonomiska och praktiska villkor. Härutöver har servicecentret arbetat med marknadsföring av närregionen, turistinformation och försäljning av lokalt producerade varor. Man har tagit fram informationstavlor, broschyrer och hemsidainformation.
Västmanland	apr-12	Länsstyrelsen i Västmanlands län	Offentlig upphandling av Livsmedel	40 000	80 000	25 068	Seminarium för att främja lokal upphandling av livsmedel. Genom seminariet får kommunerna kännedom om vilka lagliga möjligheter det finns att göra lokala upphandlingar av mat.	Ett seminarium hölls. Förhoppningsvis påverkades någon aktörs benägenhet att göra lokala upphandlingar
Västmanland	apr-12	Tillväxtgruppen i norra Västmanland ek.för.	Trygga behovet av Grundläggande Betaltjänster 2012	60 000	120 000	50 576	Undersöka behovet av statliga insatser för att trygga betaltjänster i länet. Många banker har slutat med sin kontanthantering. Det är inte alltid så lätt för företag att banka dagkassor och även att betala räkningar kan vara ett problem för vissa personer.	Framtagning av rutiner för att bedöma behovet av betaltjänster i länet, samt undersökning som bland annat visar att handikappade är bekymrade över att uttagsautomaterna minskar i antal.
Västmanland	apr-13	Länsstyrelsen i Västmanlands län	Länets landsbygdsbutiker 2013	50 000	100 000	49 770	Genom extern konsultsats stödja butikerna vid behov av förändringar som investeringar, ägarbyten mm. Projektet ska även se till servicelösningar i stort som kan komma ifråga t ex hemsändningsbidrag. Detta innebär att berörda kommuner ska informeras om projektets verksamhet.	Ett antal lanthandlare fick diverse råd och tips från konsulten.
Västmanland	sep-13	Tillväxtgruppen i norra Västmanland ek.för.	Trygga behovet av Grundläggande Betaltjänster 2013	10 000	20 000	8 223	Undersöka om behovet av betaltjänster är uppfyllt i länet.	Resultatet av en rundringning visar bland annat att bankernas kontanthantering fortsätter att minska.
Västmanland	okt-14	Företagscentrum i Sala Ek för	Trygga behovet av grundläggande betaltjänster 2014	5 000	10 000	4 532	Undersöka om behovet av betaltjänster är uppfyllt i länet.	Resultatet av en rundringning visar att nyanlända, personer med funktionsnedsättning, äldre och föreningar har problem med betaltjänster.
Västra Götaland	nov-11	Bengtstors kommun	Lokal servicepunkt	54 200	81 500	46 245	Syfte att skapa en levande landsbygd genom att öka servicen och tillgängligheten för ortsinvånarna genom lättåtkomliga datorer med en bra IT-plattform, som har möjligheter att utvecklas under åren. Målet är en glesbygdbutik som inte bara försöker överleva utan erbjuder samhället information. En butik och en föreningsgård som utgör navet för sociala träffar, söndagsfikat, studieförbundens utbildningar, idrottsföreningarnas träffpunkt, pensionärens utflyktsmål och så vidare. En knyttupunkt med aktiviteter och kunskap - servicepunkter för den levande landsbygden.	Tanken är att börja småskaligt och bygga på servicepunkterna allt eftersom ortsinvånarnas behov förändras. För att få reda på besökarnas behov är tanken att en enkät ska ligga ute ett helt år. För att ytterligare informera och lysna av vad ortsinvånarna vill utveckla med serviceåtgärder finns en tanke om att lyfta frågan på ett ortsmöte/Idéseminarium. Föreningen i Bäcke-fors som finns i samma lokal som servicepunkten, har sett ett behov och anställt en person på service-punkten för att hjälpa besökarna vid datorn samt samordna med fika 2 dagar i veckan.

Län	Beslut mån/år	Stödmottagare	Projektname	Beviljat stöd (kr)	Total budget (kr)	Utbetalda medel (kr)	Syfte / Projektbeskrivning	Resultat/effekt
Västra Götaland	apr-13	Rossö Samhällsförening	Förstudie för fortsatt lanthandel på Rossö i Strömstads kommun	50 000	100 000	50 000	Upprätthålla lanthandel på ön Rossö i Strömstad kommun. Egendomen skall säljas och det blir då en fråga om det finns något sätt att möjliggöra fortsatt drift av butiken på årsbasis. Samhällsföreningen vill undersöka olika modeller för ägar- och driftsformer och ekonomiska möjligheter för vidare helårdrift.	Resultatet är att de fick en ny handlare som tog över verksamheten. Ett samarbete mellan föreningar och näringslivet pågår för att försöka utveckla respektive verksamhet för att bli bärkraftiga och på sikt involvera kommunen i ett helhetstänk i hamnområdet som är navet för service på ön med omnejd.
Östergötland	nov-11	Östra Rydsbygdens byalag	Förprojekttering bränslemack i Östra Ryd	8 750	17 500	8 750	Att undersöka möjligheten att bygga, starta och driva en bränslemack i Östra Ryd för att underlätta för boende och företagare i bygden att tanka i närområdet. Östra Ryd är den ort i Östergötland som numera har längst till närmaste bränslemack (ca 2,5 mil).	Resulterade i en rapport om förutsättningar för en drivmedelstation i Östra Ryd.
Östergötland	dec-11	Regionförbundet Östsam	Seminarier serie - Upphandling av lokalt producerade livsmedel	75 000	150 000	72 059	Länstyrelsen, Regionförbundet Östsam och projektet Rätt och Slätt - Mat i Östergötland arrangerade hösten 2011 ett antal seminarier om offentlig upphandling av livsmedel med fokus på små leverantörer, närproducerat och ekologiskt. Detta utgör ett viktigt komplement till den kraftfulla satsning som görs i länet på att lyfta fram lokalproducerade livsmedel. Satsning riktades till offentliga beställare av livsmedel d.v.s. politiker och tjänstemän inom kommuner och landsting.	Resulterade i sex seminarier, fyra 2011 och två 2012. I slutet av seminarier serien gick ett förslag ut till kommunerna och landstinget om målsättningar för inköp av offentlig mat och kommunala kostpolicies. Seminarier serien fortsatte med annan finansiering under 2013 och 2014.
Östergötland	dec-11	Landsbygdsmentorer i Sverige Ekonomisk förening	Landsbygdsandel i bygden	414 000	1 656 000	354 157	Förstärka och utveckla landsbygden i Östergötland genom s.k. mentorsverksamhet till dagligvarubutiker. Detta sker genom enkätundersökningar hos boende på orten. Kompetensutveckling inom butikens ekonomi, butikens roll på marknaden, försäljning i butiken osv. Vidareutveckling av samarbetet mellan butiken och boende på orten, näringsliv samt kommunen.	25 butiker har deltagit i projektet. I samtliga butiker har en butiksbesiktning genomförts. Vid behov har utbildningar givits i frukt- och grönt, säkerhet, ekonomi mm. Butiker har även haft tillgång till en mentor under perioden
Östergötland	dec-11	Valdemarsviks kommun	Förstudie sjömacken i Fyrudden	15 000	30 000	14 420	Förstudie gällande nyinvesteringar i befintlig sjömack på Fyrudden, Valdemarsviks kommun.	Resulterade i en förstudie kring en ny drivmedelstation i Fyruddens hamn. Där ingick kostnadsberäkning för upprustning av den befintliga stationen samt flytt av stationen till ett annat läge i hamnen.
Östergötland	apr-12 + nov-13	Östra Rydsbygdens Byalag	Mack i Östra Ryd	517 472	1 084 416	517 472	Att ge Östra Ryd fler basfunktioner vilket krävs för en framgångsrik landsbygd. Med bränsleför-sörjningen tryggad har man uppnått den första fasen i byalagets strategi för bygden att kunna bli den utvecklingsort som den har potential för.	Resulterade i en ny drivmedelstation i Östra Ryd

Län	Beslut mån/år	Stödmottagare	Projektname	Beviljat stöd (kr)	Total budget (kr)	Utbetalda medel (kr)	Syfte / Projektbeskrivning	Resultat/effekt
Östergötland	maj-13	Energikontoret Östra Götaland AB	Energieffektiva landsbyggsbutiker	150 000	300 000	150 000	Stärka lantandlarna i länet vilket bidrar till ökad service i länet. Detta bidrar till måluppfyllelse inom det Regionala Serviceprogrammet i Östergötland. Energikartläggning i butiker ökar deras möjligheter till att genom smarta investeringar minska sin totala energiförbrukning och därmed sina fasta kostnader och påverkan på miljön.	Resulterade i en energikartläggning av 22 landsbyggsbutiker där förslag på investeringar samt deras payoff-tid finns.

**Tillväxtverket arbetar för att
stärka företagens konkurrenskraft.**